

Työssäoppiminen ulkomailla

- kokemuksia Savon ammatti- ja aikuisopistosta Muuruvedeltä

Joni Aisla

Kehittämishankeraportti
HUHTIKUU 2006

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Aisla, Joni	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 46	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen ☐ saakka	
Työn nimi Työssäoppiminen ulkomailla - kokemuksia Savon ammatti- ja aikuisopistosta Muuruvedeltä		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, AJA4SJF OTO		
Työn ohjaaja(t) Weissmann, Kirsti & Parkkonen, Anne		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Työssäoppiminen on ammatilliseen koulutukseen kiinteästi kuuluva opintojen osa, jossa osa tutkinnon tavoitteista opitaan työpaikalla. Työpaikka voi sijaita kotimaassa tai ulkomailla. Kansainvälisyyskehitys ohjaa opiskelijoita entistä enemmän suuntaamaan työssäoppimaan ulkomaille. Tämä avaa heille ainutlaatuisen tilaisuuden tutustua vieraaseen kulttuuriin sekä työskennellä oman alan tehtävissä vieraassa maassa. Myös työnantajat arvostavat hakijoiden kokemuksia usein vaativissa olosuhteissa, koska ulkomailla suoritettu harjoittelu heijastaa työnhakijan kypsyyttä ja uskottavuutta. Ulkomailla suoritettu työssäoppiminen kohottaa itseluottamusta, avartaa näkemyksiä alasta, lisää kunnianhimoa sekä kehittää henkilökohtaista osaamista ja kielitaitoa. Se lisää kykyä työskennellä monikulttuurisissa tiimeissä, parantaa kommunikointitaitoja ja työnsaantimahdollisuuksia. Kulttuuri- ja tapaerojen vuoksi työssäoppiminen ulkomailla ei suju aina ongelmitta. Sen vuoksi opettajan rooli työssäoppimispaikan valinnassa, työssäoppijan orientoinnissa sekä käytännön järjestelyissä on keskeinen. Hyvin sujunut työssäoppimisjakso tuottaa työssäoppijalle onnistumisen ja oppimisen elämyksiä, jotka edesauttavat hänen kehittymistään omalla ammattialalla ja lisäävät opiskelijan potentiaalia toimia kansainvälisissä yhteyksissä sekä työelämässä että vapaa-ajalla. Toisaalta huonosti valmisteltu ja epäonnistunut työssäoppimisjakso suoritettiinpa se sitten kotimaassa tai ulkomailla voi johtaa kielteisiin oppimistuloksiin ja jopa laskea oppimismotivaatiota. Näiden ongelmakohtien välttämiseksi tässä työssä kerättiin kokemuksia Savon ammatti- ja aikuisopiston Muuruveden yksiköstä sekä opiskelijoilta että henkilökunnan jäseniltä. Kansainvälisten suhteiden koordinaattorimme ja ulkomailla työssäoppimisjaksolla olleet opiskelijat kertoivat kokemuksistaan, negatiivisista ja positiivisista. Nämä auttavat toteuttamaan tulevaisuuden työssäoppimisjaksot ulkomailla siten, että ne motivoivat opiskelijaa ja edistävät myönteisen oppimistuloksen syntymistä.		
Avainsanat (asiasanat) työssäoppiminen, toisen asteen koulutus, ulkomaat, kansainvälisyys		
Muut tiedot		

Author(s) Joni Aisla	Type of Publication Development project report	
	Pages 46 p.	Language finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title On-the-job-learning – experiences in Savo Vocational College in Muuruvesi		
Degree Programme Teacher		
Tutor(s) Mrs Kirsti Weissmann, teacher instructor, Mrs Anne Parkkonen, teacher		
Assigned by		
Abstract On-the-job-learning is an essential part of vocational education. It can be done either in domestic farm or company or abroad as well. The current Finnish society encourages young people to have international relations and experience. This trend has even strengthened during last few years. It is sometimes problematic to carry out the on-the-job-learning abroad because of personal, cultural or economical reasons. At its best the on-the-job-learning carried out abroad increases student’s perspective, ambition, self-esteem, personal language skills and competence. It also improves communicational skills, job opportunities as well as student’s ability to work in multicultural teams. On the other hand unprepared and unsuccessful on-the-job-learning period can cause motivational problems and personal difficulties. This writing expresses the opinions and perspectives given by the students and the staff of Savo Vocational College, Muuruvesi. The Muuruvesi institute has a strong and long-going tradition of international connections all over the Europe. One goal in this work was to be able to put our knowledge and experience on paper to help others planning to have or having an on-the-job-learning period abroad. To maximise the benefits compared to the resources used, the learning potential of the students and the motivation to learn the same mistakes are not needed to be repeated again.		
Keywords vocational education, on-the-job-learning		
Miscellaneous		

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Työssäoppiminen	6
3 Työssäoppimassa ulkomailla	10
4 Havaintoja työssäoppimisesta ulkomailla	12
4.1 Kysymykset opiskelijoille	13
4.2 Vastaukset kysymyksiin	14
5 Mitä vastaukset kertoivat?	20
6 Työssäoppimisen toteutus ulkomailla	25
6.1 Miten ulkomaille?	25
6.2 Jakson tavoitteet ja sisältö	25
6.3 Sopimukset ja luvat	26
6.4 Oleskelu- ja työluvut	26
6.5 Ennen työssäoppimisjaksoa selvitettäviä asioita	27
6.5.1 Mistä löytää ulkomainen yhteistyökumppani?	27
6.5.2 Ulkomaisten jaksojen rahoitus	27
6.5.3 Kieli- ja kulttuurivalmennus	28
6.5.4 Asuminen ja matkat	28
6.5.5 Kotiinpaluu	28
6.5.6 Sosiaaliturva	29
6.5.7 Vakuutusturva	29
6.5.8 Verotus	29
6.6 TYÖSSÄOPPIMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ	30
6.6.1 Opiskelijan ohjaus ja neuvonta	30
6.6.2 Seuranta, arviointi ja hyväksilukeminen	31
7 Esimerkki työssäoppimisesta ulkomailla	32
Kirjallisuus	33
Henkilökohtaiset tiedonannot	33
Liite 1: Kv-asioiden koordinaattori Unto Keräsen haastattelu	34
Liite 2: Juuso Markkasen työssäoppimisraportti / Ranska 2005	37

1 Johdanto

Työskentelen Savon koulutuskuntayhtymässä, Savon ammatti- ja aikuisopistossa Muuruveden yksikössä maatalousteknologian opettajana nyt neljättä vuotta. Kansainväliset suhteet ja kansainvälisyys ovat olleet leimaa antavia erityispiirteitä oppilaitokselle. Olemme aloittaneet syksyllä 2005 ns. kansainvälisen maatalouden perustutkintoon tähtäävän koulutuksen, jossa opiskelevat opiskelijat tulevat ympäri Eurooppaa. Oppilaitoksellamme on myös hyvät ja monipuoliset suhteet useisiin luonnonvara-alan oppilaitoksiin useissa Euroopan maissa.

Oman lyhyen opettajaurani aikana olen ollut mukana muutamassa työssäoppimisprojektissa Euroopassa, lähinnä Ranskassa. Työssäoppimisen valvontaa ja ohjausta sekä työpaikkakäyntejä olen suorittanut paitsi kotimaassa myös ulkomailla. Olemme olleet opiskelijaryhmän kanssa ulkomailla sekä kollegoiden kanssa yhdessä että olen myös ohjannut opiskelijaryhmää yksin ulkomailla paikallisten kollegoidemme avustuksella. Lisäksi olen tarkastanut näiltä ulkomailla suoritetuilta työssäoppimisjaksoilta laadittuja opiskelijoiden tekemiä raportteja. Näissä yhteyksissä on tullut väistämättä esiin paitsi monia hyviä asioita, myös joitakin ongelmatilanteita ja epäkohtia, jotka ovat aiheuttaneet negatiivisia kokemuksia työssäoppimismatkalla mukana olleille opiskelijoille ja opettajille. Ongelmatilanteet ovat yleensä helposti ratkaistavissa kotimaassa, mutta ongelmiksi ne muodostuvat vasta ulkomailla. Kieliongelma on vain yksi este ongelmien ratkaisussa ja syntymisen estämisessä. Myös erilaiset kulttuuriset taustat saattavat olla ongelmien takana.

Näitä työssäoppimisessa esiintyneitä ongelmia on pohdittu kollegoiden kanssa ja niihin on etsitty ja löydetty ratkaisuja. Työssäoppimisjaksot ovat sujuneet loppujen lopuksi hyvin ja opiskelijat ovat niistä oppineet ja pitäneet. Kuitenkin järjestämisessä ilmenee aina tiettyjä ongelmia ja kaikkien opiskelijoiden mielipiteet eivät ehkä ole tulleet esille. Heräsikin ajatus, että voitaisiin koota ilmenneitä tunteita ja mielipiteitä yksiin kansiin tulevia työssäoppimisjaksoja silmällä pitäen. Tehdyistä virheistä voitaisiin oppia ja niitä tulevaisuudessa välttää. Täten voisimme parantaa opetuksen laatua tältäkin osin ja saada erityisesti ulkomaille suuntautuvaan työssäoppimiseen käytetyille resursseille enemmän vastinetta. Toivon, että tästä selvityksestä olisi apua työssäoppimisen parissa työskenteleville sekä opettajanuraa aloittaville että jo kokeneemmille kollegoille. Ongelmakentät lienevät varsin yhteneväiset eri aloilla, vaikka toki maatalousalan erityispiirteet tuovatkin tähän tarkasteluun omat näkökulmansa. Opiskelijoiden kokemuksia kartoittaakseni annan heille täytettäväksi kysymyskaavakkeen. Kollegoistani eniten asioista perillä on kansainvälisten asioiden koordinaattori Unto Keränen, jonka kokemuksia pyrin tuomaan esille hänen haastattelunsa pohjalta.

2 Työssäoppiminen

Kuten Rökköläinen & Uusitalo kirjassaan (2001, 13) toteavat, ammattiin oppimisen on perinteisesti katsottu tapahtuvan ammatillisissa oppilaitoksissa annettavan opetuksen avulla. Oppilaitoskeskeiseen ammatilliseen koulutukseen on perinteisesti kuulunut seuraavia piirteitä:

- ammattiin oppiminen tapahtui keskeisesti oppilaitoksissa
- oppilaitos nähtiin tärkeimpänä oppimisympäristönä
- oppimista ja ammattitaitoa pidettiin suurelta osin kouluopetuksen tuloksena
- ammattiin oppimisen uskottiin tapahtuvan parhaiten siten, että ensin opetettiin teoria ja sitä seuraa harjoittelu
- myös opetussuunnitelmissa teoriaopetus ja työnoetus erotettiin toisistaan
- opettajat jakaantuivat teorian opettajiin ja työnopeettajiin
- ammattitaidon katsottiin muodostuvan ammattiin liittyvistä suhteellisen pysyvistä tehtävistä
- ammatillisten tutkintojen sisällöt johdettiin ammattitaitovaatimuksista
- ammatillinen kasvu suuntautui ja kiinnittyi koulutuksen tuottamaan ammattiin
- todistus oli tae ammattitaidosta ja pääsystä työmarkkinoille

Tämä kuva ammatillisesta koulutuksesta on kuitenkin tänä päivänä aikansa elänyt ja opetus on jo monelta osin hajautettu oppilaitoksen ulkopuolelle. Tässä toiminnassa työssäoppiminen on tullut varsin keskeiseen rooliin. Opiskelija suorittaa toisen asteen ammatillisesta tutkinnostaan (120 ov) vähintään 20 opintoviikkoa työssäoppien. Määrä voi olla yksilöllisten tarpeiden mukaisesti suurempikin esimerkiksi henkilökohtaisten opiskeluominaisuuksien vuoksi. Työssäoppiminen suoritetaan opetusalan yrityksissä; maatalousalalla maataloilla ja maatalouteen kiinteästi sidoksissa olevissa yrityksissä, esimerkiksi maatalouskonekorjaamoissa, maatalouskoneurakoitsijalla tai vaikkapa maatalouskaupan tehtävissä.

Mitä työssäoppiminen oikein on? Työssäoppiminen on ollut kautta aikain suosittu tapa oppia ammatti. Jo oppipoikien, kisällien ja mestarien aikaan käsityöammatti opittiin työtä tehden. Näin myös nykyisin käytännönläheisten työtehtävien kyseessä ollessa. Pohjonen (2005, 80-82) kirjassaan pitää työssäoppimista oppimisen kehittämisen muotona, joka on nousemassa vahvaksi osaksi ammatillista koulutustamme. Hän myös ottaa esille englanninkieliset termit, on-the-job learning ja on-the-job training, jotka tarkoittavat suunnilleen samaa kuin suomenkielinen termi

työssäoppiminen. Tarkempi ja virallisempi määritelmä puolestaan löytyy Opetushallituksen työssäoppimisen oppaasta (1999, 12):

Työssäoppiminen on ammatilliseen koulutukseen kiinteästi kuuluva opintojen osa, ja se on koulutuksen järjestämismuoto ja opiskelumenetelmä, jossa osa tutkinnon tavoitteista opitaan työpaikalla.

Pohjonen ottaa esille vielä joitakin muitakin määritelmiä työssäoppimisesta:

- omaan osaamiseen ja kokemukseen perustuvaa ja aidossa toimintaympäristössä tapahtuvaa oppimista
- ohjattua ja itseohjautuvaa oppimista omalla työpaikalla, teoreettinen jäsenys oppilaitoksessa kontaktijaksolla, ohjausta työpaikoilla
- yhdistelmä, jossa työ ja teoreettiset opinnot vuorottelevat
- ammattitaitojen, persoonallisuuden sekä metataitojen kehittämistä itse työprosessissa siihen liittyvän ohjauksellisen ja yhteistoiminnallisen tuen saattelemana
- työn ja oppimisen yhteensovittaminen, jäsentäminen ja organisoituminen siten, että se virittää yksilön uuden tiedon ja onnistumisen etsintään sekä tuottaa ohessa parempia työtuloksia

Van der Klink (2000,177-185) puolestaan näkee työssäoppimisen oppimisprosessin tapahtuvan varsinaisen työtehtävän oheistuotteena. Oppiminen on hänen mukaansa vahvasti kontekstiin sidottua ja työtehtävät määräävät oppimistapahtuman sisältöä. Kokemusten kautta tapahtuva ajattelu auttaa ongelmanratkaisua ja myös yhteistoiminnallisen eli kollegoiden avulla ja kollegoilta tapahtuvan oppimisen rooli on merkittävä.

Nämä alan tutkijoiden ja asiantuntijoiden määritelmät selventävät ja jäsentävät mielestäni työssäoppimisen käsitettä varsin hyvin. Erityisen tärkeä on työssäoppimisessa tapahtuvien kokemusten merkityksen korostaminen sekä kollegoiden avulla tapahtuva oppiminen. Yhteistoiminnallinen oppiminen parhaimmillaan tukee oppimiskokemuksen ohella myös ammatillista arvostusta. Opiskelija näkee konkreettisesti kollegan osaamisen ja kokemuksen sekä näkee hänen taitotonsa tavoiteltavana ominaisuutena. Tämä lisää oppimismotivaatiota ja tuottaa hyviä oppimistuloksia.

Työssäoppiminen terminä korvaa pääsääntöisesti arkikielessä entisen harjoittelu –termin, mutta pitää sisällään paljon enemmän, kuten edellisestä huomasimme. Osa opiskelijan oppimisesta ja opetusvastuusta siirretään oppilaitokselta työpaikoille ja maatalousalan koulutuksen kyseessä ollessa yksityisille maatiloille. Työssäoppimispaikan valinta opiskelijalle on yksi vaativimpia tehtäviä opettajan arjessa. Näytteleehän työssäoppiminen opiskelijan opintojen kokonaiskestossa suurta roolia, sillä perustutkinnoissa työssäoppiminen muodostaa kuudesosan koko opintojen kestosta. Työssäoppimispaikassa viihtyminen ja sinne mukautuminen määräävät paljolti sen, miten hyvin opiskelija pystyy sisäistämään työssäoppimispaikassa annettavan opetuksen ja miten hyvin hän saa hyödynnettyä sen. Työssäoppiminen tapahtuu luonnollisesti jo kustannuskysymysten vuoksi pääsääntöisesti kotimaassa, mutta yhä enenevässä määrin myös ulkomailla.

Varila ja Rekola (2003, 24-29) ottavat teoksessaan esille työssäoppimisen laadun. Taitotieto työpaikalla voi olla heidän mukaansa joko dynaamista; eteenpäin vievää, innovatiivista, ennakkoluulotonta ja vuorovaikutukseen perustuvaa tai staattista; rutiineja, toistoa, ei eteenpäin vievää taitotietoa. Lisäksi taitotieto voi olla tukahduttavaa, jolloin työtä tehdään ainoastaan selkäytimellä, kaikki ajattelu ja poikkeaminen rutiinista on kielletty, aktiivisuus ja aloitteellisuus ei-toivottavaa. Tavoiteltu dynaaminen taitotieto syntyy silloin, kun yksilöllä on mahdollisuus ratkaista työssä kohtaamiaan ongelmia, tarjota kehittämissuhteita sekä mahdollisuus ja tilaisuus kehittää omaa taitotietoaan yrityksen, erehdyksen ja onnistumisten kautta. Avoin vuorovaikutus työyhteisössä on dynaamisen taitotiedon kehittymisen edellytys, samoin uskallus pohtia omia ja kollegoiden epäonnistumisia sekä yhdessä ottaa niistä opikseen. Silti työyhteisön ulkopuolelta tulevalle staattinen ja tukahduttavakin taitotieto voi olla opettavaista jonkin aikaa, mutta pitemmän päälle työ muuttuu täydelliseksi rutiiniksi ja mielenkiinnottomaksi suorittamiseksi.

Miten työssäoppiminen sitten eroaa oppilaitoksessa tapahtuvasta oppimisesta? Tynjälä ja Collin (2000, 297) toteavat, ettei periaatteessa mitenkään. Oppimisen lainalaisuudet ovat heidän mielestään samanlaisia, tapahtuipa oppiminen sitten missä hyvänsä. Ainoastaan oppimisen tapahtumaympäristö eli konteksti on erilainen. Klassinen ehdollistuminen on klassista ehdollistumista, tapahtuipa oppiminen sitten työpaikalla, oppilaitoksessa tai vaikkapa vapaa-ajalla. Sen kummempia teorioita ei heidän mielestään työelämä oppimisympäristönä kaipaakaan. ”Työ itsessään sisältää oppimista silloin, kun ratkotaan jokapäiväisiä ongelmatilanteita, kerrytetään kokemusvarastoa, opitaan virheistä ja pohditaan yhdessä kollegojen kanssa työn ongelmallisia kohtia.” (Tynjälä ja Collin, 295) Kuten yllä todetaan, oppimista tapahtuu erityisesti silloin, kun ratkotaan työssä esiintyviä jokapäiväisiä ongelmatilanteita yhdessä kollegoiden kanssa. Tämä korostaakin työympäristön valinnan merkitystä, mikäli halutaan parantaa oppimisprosessin laatua työssäoppimisessa.

Työssäoppimisjakson opiskelija voi oppilaitoksesta riippuen suorittaa joko kotimaassa tai ulkomailla. Työssäoppimiselle ulkomailla on selkeät perusteet. Opetushallituksen ohjekirjasessa Ulkomaille työssäoppimaan mainitaan mm. seuraavia hyötynäkökohtia ulkomailla tapahtuvasta työssäoppimisesta:

- työnantajat arvostavat hakijoiden kokemuksia usein vaativissa olosuhteissa
- ulkomailla suoritettu harjoittelu heijastaa työnhakijan kypsyyttä ja uskottavuutta
- kohottaa itseluottamusta, avartaa näkemyksiä alasta, lisää kunnianhimoa
- kannustaa jatko-opintoihin
- kehittää henkilökohtaista osaamista ja kielitaitoa
- lisää kykyä työskennellä monikulttuurisissa tiimeissä ja parantaa kommunikointitaitoja
- parantaa työnsaantimahdollisuuksia

3 Työssäoppimassa ulkomailla

Yhdentynyt Eurooppamme tarjoaa loistavat mahdollisuudet ihmisten, opiskelijoiden liikkuvuudelle paitsi opiskelussa myöskin työelämässä. Ulkomailla tapahtuva työssäoppiminen tarjoaa mielestäni toiseen asteen koulutuksessa olevalle opiskelijalle erittäin mielenkiintoisen tilaisuuden tutustua vieraaseen kulttuuriin, maahan ja ihmisiin oman alan opiskelun puitteissa. Varsinkin nuorisoasteen opiskelijoille tällainen työssäoppimismatka on usein ensimmäinen itsenäinen matka ulkomaille ilman vanhempien mukanaoloa ja ohjausta. Monessa tapauksessa se voi olla myös se kaikkein ensimmäinen matka Suomen rajojen ulkopuolelle ja joissakin tapauksissa jopa ensimmäinen matka Helsinkiin, kun menemme lentoasemalle. Kokemus voi siis olla voimakkuudessaan ainutlaatuinen. Siksi koko prosessin hoito ja ennalta suunnittelu sekä onnistunut toteutus kohdemaassa ovat ensiarvoisen tärkeitä oppimisprosessin onnistumisen turvaamiseksi.

Nuorisoryhmien kanssa tehtävät työssäoppimismatkat ulkomaille tehdään oppilaitoksessamme yleensä ns. ystävyys- ja yhteistyöoppilaitosten kanssa ja avustuksella. Tällaisia kumppaneita oppilaitoksellamme on esimerkiksi Ranskassa, Unkarissa ja Skotlannissa. Lisäksi on erilaisia yhteistyöorganisaatioita esimerkiksi Italiassa ja Ruotsissa, joiden avustuksella olemme olleet kohdemaiden maatalouteen tutustumassa. Työssäoppimismatkat suuntautuvat kuitenkin pääasiassa ensin mainittuihin maihin. Tässä selvityksessä esiin tulevat seikat ja opiskelijoiden kommentit ovat Ranskassa tapahtuneilta työssäoppimisjaksoilta.

Selvitystä opiskelijoidemme kokemuksista ulkomailla tapahtuneeseen työssäoppimiseen liittyen lähdettiin tekemään keväällä 2005 käyttäen apuna kyselykaavaketta, joka laadittiin erityisesti tätä selvitystä varten. Kaavake annettiin vastattavaksi niille opiskelijoille, jotka ovat olleet vuosien 2003-2004 aikana työssäoppimassa ulkomailla. Kaavake jaettiin 27 opiskelijalle, jotka edustavat viittä eri vuosikurssia aina vuonna 2000 aloittaneista vuonna 2004 aloittaneisiin.

Vastaukset antanut kohderyhmä on iältään 16-20 -vuotiaita nuoria, jotka ovat (olleet) oppilaitoksessamme suorittamassa maatalouden tai puutarhatalouden perustutkintoa. Perustutkinto on kestoltaan kolme vuotta ja 120 opintoviikkoa. Kuten jo aiemmin todettiin, tähän opiskeluaikaan sisältyy vähintään 20 opintoviikkoa työssäoppimista. Tätä määrää voidaan myös lisätä opiskelijan henkilökohtaisten opiskelutavoitteiden saavuttamiseksi. Käytännössä on mahdollista suorittaa opiskelusta jopa kaksi kolmasosaa työssäoppimalla, jolloin opintojen suoritus tapahtuu näytöillä työssäoppimispaikalla. Joidenkin opiskelijoiden kohdalla tämä opetustapa on

erittäin mielekäs ja johtaa hyviin oppimistuloksiin. Oppilaitoksessamme työssäoppimisen kokonaismäärästä on ulkomailla suoritettuna työssäoppimisen määrä noin viisi prosenttia. Tänä syksynä alkaneen ns. kansainvälisen opintolinjan opiskelijoiden kohdalla tämä määrä ylittyy selvästi. Tästä ei meillä ole kuitenkaan toistaiseksi kokemuksia.

Osa kohderyhmästä oli valmistunut selvityksen tekohetkellä, osa oli edelleen opiskelemassa. Ennen kyselyä oli huolena se, ettei kyselyä kohtaan tunneta riittävästi mielenkiintoa ja vastausprosentti jää alhaiseksi. Pyrin ehkäisemään tätä käyttämällä tähän kyselyyn tuntiresurssia koneopetuksesta ja käymällä kaavaketta lävitse yhdessä opiskelijoiden kanssa. Samalla keskustelimme työssäoppimisesta ulkomailla ja kertosimme yhteisiä kokemuksia. Myös negatiivisia kokemuksia otettiin ja tuotiin esille keskustelun aiheeksi. Pohjustuksen ja yhteisen keskustelun pohjalta kaavakkeen palauttikin useampi opiskelija kuin aluksi olin uskaltanut toivoa. Opiskelunsa jo lopettaneisiin opiskelijoihin henkilökohtaista kontaktia ei luotu, mikä saattoi osaltaan myös vaikuttaa heidän vastaamisaktiivisuuteensa.

4 Havaintoja työssäoppimisesta ulkomailla

Selvityksen kyselylomake jaettiin 27 opiskelijalle. Lomakkeen palautti 17 opiskelijaa määräaikaan mennessä. Sen jälkeenkään ei lomakkeita ole palautettu, joten myös lopulliseksi vastausprosentiksi jäi noin 63 %. Tätä vastausprosenttia voi pitää olosuhteet ja vastaajien ikärakenne huomioon ottaen vähintäänkin kohtuullisena ja tältä pohjalta myös selvityksen tulosta kohtuullisen kattavana. Selvitykseen eniten vastaamatta jättivät ne opiskelijat, jotka olivat selvityksen tekohetkellä jo valmistuneet. Heitä ei ilmeisesti aihepiiri enää juuri koskettanut. He ovat jo irtaantuneet opiskeluyhteisöstä ja asenne tämän kaltaista selvitystä kohtaan oli nuiva. Ilmeisesti he ajattelivat, ettei tämä enää meitä hyödytä ja antoivat asian olla. Tai sitten asia jäi muiden asioiden alle ja unohtui. Opiskelijoille, joilla työssäoppimismatka oli ”tuoreemmassa muistissa”, aihe tuntui läheisemmältä ja vastauksiakin tuli siten enemmän. Kaavakkeen palautusprosentit on esitetty vuosikursseittain taulukossa 1.

Taulukko 1. Kyselykaavakkeen palautusprosentit vuosikursseittain.

vuosikurssi	opiskelijoita	ollut TOP ulkomailla	palautti	pal.-%
MMY00	3	2	0	0
MMY01	7	7	3	43
MMY02	8	6	4	67
MMY03	6	6	5	83
MMY04	12	6	5	83
yhteensä	36	27	17	63

Kyselylomakkeen lisäksi kokemuksia työssäoppimisesta ulkomailla kerättiin haastattelemalla Savon ammatti- ja aikuisopiston Muuruveden yksikön kansainvälisistä asioista vastaavaa opettajaa, Unto Kerästä. Unto koordinoi työkseen oppilaitoksemme kansainvälisiä asioita, yhteistyötä ja myös työssäoppimista ulkomailla. Hänellä on yli kymmenen vuoden kokemus työssäoppimisen järjestämisestä ulkomailla ja matkan varrelle mahtuukin monenlaista kokemusta. Tavoitteena oli saada tätä ”hiljaista tietoa” paperille meidän vähemmän kokeneiden kollegoiden avuksi. Unton kokemuksia seuraavassa opiskelijoiden vastausten yhteydessä. Unton haastattelun kokonaisuudessaan voi lukea liitteestä 1.

4.1 Kysymykset opiskelijoille

Kyselykaavakkeen laati tätä selvitystä varten selvityksen tekijä. Kaavakkeessa oli kymmenen ulkomailla tapahtuvaa työssäoppimista koskevaa kysymystä, joiden avulla pyrittiin selvittämään niitä ongelmakokonaisuuksia ja toisaalta niitä onnistumisia, mitä kyseisen opiskelijan työssäoppimiseen sisältyi. Kysymykset kaavakkeessa olivat:

1. Missä olit työssäoppimassa ulkomailla?
2. Missä opiskelun vaiheessa tämä tapahtui? Oliko ajankohta sopiva opiskeluun nähden?
3. Mitä mieltä olet työssäoppimisesta ulkomailla yleensä? Onko siitä hyötyä opiskelijalle?
4. Entä mitä mieltä olet omasta jaksostasi työssäoppimassa ulkomailla?
5. Oliko jaksolla ongelmia / vaikeuksia? Jos oli, niin millaisia ongelmia / vaikeuksia koit jakson aikana?
6. Mikä oli parasta omassa työssäoppimisjaksossasi?
7. Mitä olit jakson jälkeen oppinut?
8. Miten pitkä työssäoppimisjakson ulkomailla tulisi olla?
9. Mikä on tärkeintä työssäoppimisjaksolla? Mitä halua(isi)t eniten oppia?
10. Lähtisitkö uudelleen työssäoppimaan ulkomaille? Miksi?

4.2 Vastaukset kysymyksiin

Seuraavassa esitellään yhteenvetona ulkomailla työssäoppimassa olleiden opiskelijoiden vastaukset sekä KV-koordinaattori Unto Keräsen kommentit hänen haastattelunsa pohjalta edellä esitettyihin kysymyksiin. Yhteenvedossa on esitelty ne vastaukset, joita ko. kysymykseen opiskelijat ja/tai Unto antoivat sekä erilaisten vastausten jakauma, mikäli se on mahdollista. Pohdintaa vastausten pohjalta enemmän kappaleessa viisi.

Ensimmäinen kysymys kyselykaavakkeessa osoittautui tässä yhteydessä omaa työtä ajatellen turhaksi, sillä kaikki kyselyyn vastanneet olivat olleet Ranskassa työssäoppimassa. Toisaalta ajattelin kuitenkin säästää kysymyksen lomakkeessa, sillä se ensinnäkin valottaa tilannetta ulkopuoliselle lukijalle ja toisaalta antaa mahdollisuuden käyttää tätä kyselylomaketta myös jatkossa ilman muutoksia.

Toisen kysymyksen vastauksissa esiintyikin jo jonkin verran vaihtelua; 16 % vastanneista oli ollut työssäoppimassa ulkomailla kolmantena opiskeluvuotenaan, 53 % toisena opiskeluvuotenaan ja loput 31% ensimmäisenä opiskeluvuotenaan. Toisena ja kolmantena opiskeluvuotenaan ulkomailla olleet kokivat ajankohdan selvästi paremmaksi kuin ensimmäisenä opiskeluvuotenaan olleet. Kaikki kolmantena opiskeluvuotenaan ulkomailla työssäoppimassa olleet kokivat ajankohdan opiskeluun nähden sopivana. Samoin ajatteli 80 % toisena opiskeluvuotenaan ulkomailla työssäoppimisjaksolla olleista. Heidän alakohtaiset tietonsa ja taitonsa ovat jo riittävät ajatellen ulkomailla tapahtuvaa työssäoppimista. Kyselyssä saatu tulos tukee myös KV-koordinaattorimme sekä omia huomioita tästä asiasta. Sen sijaan ainoastaan kolmasosa ensimmäisenä opiskeluvuotenaan ulkomailla olleista koki ajankohdan olleen heille sopivan. Kaksi kolmasosaa oli sitä mieltä, että ajankohta oli opiskeluihin nähden liian aikainen. Heistä tuntui, ettei heillä ollut vielä tarpeeksi tietoa ja kokemusta maatalousalan töistä työssäoppimisjaksoa varten. Osaltaan tilanne saattaa tuntua todellista vaikeammalta siitä syystä, ettei opiskelija pysty kielellisesti ilmaisemaan itseään riittävällä tasolla, osaltaan tiedon puute voi olla todellistakin. Tämä ongelma on otettu työssäoppimisen suunnittelussa huomioon ja vastaisuudessa pyrimme siihen, että ulkomailla tapahtuvaan työssäoppimiseen osallistuvat vain toisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijat. Vastaisuudessa tältä osin voimme odottaa parempia oppimisedellytyksiä ja –tuloksia.

Kysymys numero kolme oli varsin mielenkiintoinen palautteeltaan. Alkuasetelmat ennen työssäoppimismatkalle lähtöä antoivat odottaa selvästi huonompaa tulosta kuin millaiseksi lopullinen tulos sitten muodostui. Suurin osa ulkomaille työssäoppimaan lähteneistä kokivat

matkan hyödyt vähäisiksi ennen matkalle lähtöä annetuissa kommentteissa. Vajaan kahden viikon oleskelu ranskalaisella maatilalla (tässä selvityksessä mukana olleet kaikki olivat Ranskassa työssäoppimassa) sai kuitenkin varsin monet heistä muuttamaan mielipiteitään objektiivisemmiksi. Nähtiin selviä hyötynäkökohtia ja toisaalta osattiin myös nähdä asioita, jotka ovat kotimaassa selvästi paremmin. Näkökulma laajeni ja myös suvaitsevaisuudessa sekä uusien asioiden vastaanottamisessa oli nähtävissä selkeitä parannuksen merkkejä. Asioiden vertailuedellytykset opiskelijoilla myös oli selvästi parantunut. Tässä suhteessa valtaosa opiskelijoista oli edennyt ennalta asetettujen tavoitteiden suunnassa. Unton kokemuksissa tuli hyvin esille niitä samoja asioita, joita opiskelijatkin kyselyssä mainitsivat. Kokemukset ulkomailla tapahtuvasta työssäoppimisesta ovat olleet hänen mukaansa pääasiassa positiivisia kaikkien osapuolien kannalta. Ehkä yhtenä tärkeimpänä seikkana hän näkee opiskelijan perspektiivin muuttumisen sekä oman kielitaidon aktivoimisen. Nämä yhdessä madaltavat kynnyistä etsiä lisäkokemuksia ulkomailta parhaimmassa tapauksessa jopa ulkomailla työskennellen.

Kysymyksessä neljä annettiin opiskelijalle tilaisuus purkaa omia tuntojaan niistä kokemuksista ja koettelemuksista, joita heidän kohdalleen oli työssäoppimismatkalla ulkomailla osunut. Joku koki tietynlaisen tilanteen ongelmallisen, toisesta sama tai samankaltainen tilanne taas antoi hänelle niitä haasteita, jota oli lähtenyt matkalle hakemaankin. Tässä kohdassa ilmeni myös selkeitä epäkohtia, kuten parittomana joutuminen yksin vieraalle tilalle heikohkolla kielitaidolla. Molemmilla kahdella työssäoppimismatkalla, joissa itse olin mukana, tämä tilanne osui yhden opiskelijan kohdalle. Toinen tilanne oli jo hyvissä ajoin tiedossa ja kyseinen oppilas osasi asennoitua asiaan jo ennakkolta. Hän pärjäsiikin moitteettomasti ja työssäoppiminen sujui pääosin hyvin. Vajaan kahden viikon oleskelun aikana kuitenkin yksinäisyys ja koti-ikävä kävivät mielessä varsinkin kun omalla äidinkielellä ei pystynyt kommunikoimaan kenenkään kanssa. Ainoat poikkeukselliset tilanteet olivat opettajan vierailut tilalla työssäoppimisjakson aikana. Sama opiskelija koki myös työtehtävien määrän liian vähäiseksi eli hänen mielestään vapaa-aikaa oli kokonaisuudessaan liikaa. Jos vapaa-aikaa olisi ollut vähemmän, niin varmaankaan tämä ongelma ei olisi noussut näin vahvana esiin.

Toinen vastaava tilanne sattui seuraavana vuonna eräälle opiskelijalle, kun hänen parikseen mukaan lähtemässä ollut opiskelija ei lähtenytkään matkalle mukaan. Tilanne saatiin tietoon kaksi viikkoa ennen matkaa, ja tässä ajassa ei korvaavaa opiskelijaa matkalle pystytty järjestämään. Mainittu opiskelija kuitenkin lähti matkalle mukaan ja meni työssäoppimispaikkaansa yksin. Tilannetta koetettiin lievittää paikan päällä järjestämällä kulkuyhteydet kyseiselle opiskelijalle, jotta hän voi käydä tervehtimässä toisessa työssäoppimispaikassa opiskelijakavereitaan työssäoppimisjakson aikana. Tämä helpotti tilannetta jonkin verran, mutta silti asia tuli esille jälleen

tässä kyselyssä. Tämä kohta on otettu jo aikaisemmin työssäoppimisjaksojen suunnittelussa huomioon ja sen pitää myös vastaisuudessa ottaa huomioon. Vieraassa maassa auttavalla kielitaidolla nuori opiskelija on todella yksin, jollei hänellä ole vertaisseuraa työssäoppimispaikassa. Vaikka jälkimmäisessä esimerkissä opiskelija halusikin kaikesta huolimatta lähteä yksin vieraaseen työssäoppimispaikkaan, on vastaavan tilanteen sattuessa entistä selvemmin kerrottava siitä, miten vaativaa saattaa olla yksin sijoitettuna työssäoppimispaikkaan vieraassa maassa. Näin voidaan välttää opiskelijaa kokemasta ahdistavia tilanteita ulkomailla tapahtuvan työssäoppimisjakson aikana.

Kysymys viisi kartoitti edelleen jaksolla esiintyneitä ongelmia. Edellisen kohdan mukaisesti ongelmia nähtiin monessa vastauksessa kielitaidon riittämättömyys, ristiriidat työssäoppimispaikan ja omien toimintatapojen välillä, vertaistyössäoppija saattoi aiheuttaa ongelmia, kulttuuriset ristiriidat, ruoka-ajat ja jopa ruokalajit saattoivat tuntua ongelmallisilta. Myös liian vähäinen työtehtävien määrä sai risuja osakseen. Lähes jokainen kuitenkin koki kielitaidon puutteen suurimmaksi ongelmaksi. Oli hienoa huomata, että myös opiskelijat kokivat kielitaidon puutteen ongelmana, sillä se on omiaan nostamaan kielten opiskelun motivaatiota, mikä omalla opetuslalla on usein ongelmana. ”Ei niitä vieraita kieliä mihinkään tarvii...”; on yleinen lausahdus nuorisosteen opiskelijoilta. Matkalla olleet eivät enää matkan jälkeen olleetkaan niin voimakkaasti tätä mieltä, vaan tilalle oli tullut jonkinasteinen kiinnostus kielitaitoa ja kielen opiskelua kohtaan. Samanlaisia viestejä olen saanut myös ystävyyskoulumme kollegoilta, joiden opiskelijoiden mielipideilmasto on kokenut samankaltaisen muutoksen. Ranskassa ehkä onkin vielä leimaavampaa kuin Suomessa pitäytyä vain oman kielen parissa ja ”unohtaa” muut maailman kielet ”tarpeettomina”. Toinen asenneilmastolle hyvää tehnyt väline on internet. On helppo perustella kielitaidon tarve, kun hakee johonkin asiaan liittyvää opiskelijoiden kanssa internetistä. Monet saadut vastaukset ovatkin vieraalla kielellä, vaikka jotain suomeksikin toki löytyy. Muut kulttuurierojen selittämät ongelmat eivät ole ehkä niin suuria kuin millaisiksi opiskelijat ne kokevat. On vain terveellistä huomata, että jokin muu kuin lihakeitto tai lihapullat voivat olla hyvän makuisia ruokia. Sama pätee toimintatapoihin ja menetelmiin omalla ammattialalla. On hienoa havaita, että saman asian voi tehdä ihan eri välinein ja eri tavoin vähintäänkin yhtä hyvin kuin kotona.

Kysymyksessä kuusi kartoitettiin edellisen kysymyksen kääntöpuolta; niitä asioita, jotka olivat erityisen mieluisia työssäoppimisjaksolla. Tässä kohtaa tulivat monessa vastauksessa esiin vapaa-aika, työssäoppimispaikan, so. maatilalla väen kanssa tehdyt retket ja tutustumiskäynnit, mutta myös toisaalta ne tilanteet, jolloin työssäoppijalle oli annettu vastuuta. Toisin sanoen opiskelijat olivat päässeet ”oikeisiin töihin” itsenäisesti. Monilla tiloilla onneksi näin olikin tapahtunut. Tilan väki oli seurannut aluksi opiskelijoiden työtapoja ja taitoja, kunnes luottamuksen kasvettua he olivatkin

antaneet opiskelijoiden tehtäväksi ajankohdan mukaisia viljelytöitä, olipa joku vanhempi saanut lainata tilan autoa kaupassa/kaupungissa käyntiä varten. Joillakin tiloilla opiskelijat olivat jopa ystäväystyneet tilan nuorison kanssa ja he olivat viettäneet vapaa-aikaa yhdessä. Tällaiset kokemukset rohkaisevat puolin ja toisin työssäoppimisen osapuolia ja antavat niitä myönteisiä kokemuksia opiskelijoille, jotka saattavat edesauttaa heidän globaalia liikkuvuuttaan ja jopa työllistymistään ulkomaille. Näissä tapauksissa onnistumisen elämykset olivat olleet poikkeuksetta erittäin vahvoja ja myös aikaisemmin saamani palaute erittäin myönteistä. Tällaisissa olosuhteissa myös oppimiselle asetetut edellytykset olivat täyttyneet hienosti ja työssäoppimisjaksosta ulkomailla saatiin se hyöty opiskelijalle, mikä koko työssäoppimisjakson tavoitteena oli ollutkin.

Kysymys seitsemän on vaikea vastattava. On ehkä vaikeaa jo pelkästään analysoida omaa oppimistaan ja sitten vielä kertoa siitä toiselle. Kuitenkin lähes jokainen kyselyyn vastanneista koki, että on oppinut jotain paikallisesta kulttuurista, ruokailutottumuksista, tavoista ja työmenetelmistä. Osa oli sitä mieltä, että näistä työtavoista voisi jotain ottaa jopa käyttöön omalla maatilallaan ja taas osa työssäoppimistilan työtavoista toimi varoittavina esimerkkeinä. Näin oli pääasiassa maitotiloilla, joissa paikallinen hygienia oli huomattavasti vaatimattomammalla tasolla kuin Suomessa. Likaisuus lypsyasemilla ja maituhuoneissa, lypsykoneen ja maitotankin pesun perusteellisuus sekä lypsyn esivalmistelut herättivät maitotiloilla suurimpia ihmettelyn aiheita. Samoin kiireiseen työaikaan osuneilla työssäoppimisjaksoilla ihmeteltiin toistuvasti sitä, miten esimerkiksi Ranskassa on aina aikaa parin tunnin lounastauolle, vaikka kylvöt on kesken. Suomessahan vastaavassa tilanteessa syödään traktorin istuimella lähes samalla ajaen tai sitten pikaisesti ruokapöydän ääressä alle varttitunnissa. Moni kuitenkin koki, että voisi jossain määrin käyttää hyväksi työssäoppimismatkallaan saamiaan oppeja jossain elämänsä vaiheessa. Kokonaisuutena suhtautuminen ulkomailla tapahtuvan työssäoppimisen aikana saatuihin oppimiselämyksiin oli varsin myönteinen ja työssäoppimisesta koettiin ollun selvää hyötyä omaa ammatillista kehittymistä silmällä pitäen. Tietysti joukossa on pari henkilöä, joiden mielestä koko työssäoppimisessa ei ollut mitään positiivista tai jakson aikana ei oppinut mitään. Heidän suhtautumisensa koko ulkomailla tapahtuvaan työssäoppimisjaksoon oli varsin negatiivinen johtuen varmaankin heidän huonoista kokemuksistaan itse jakson aikana.

Kysymys kahdeksan jakoi vastaajat samalla tavalla kahteen leiriin. Ne, joille työssäoppiminen ulkomailla ei tuntunut antavan heidän omasta mielestään oppimisen kannalta mitään, eivät myöskään arvostaneet pitkää työssäoppimisjaksoa ulkomailla. Jo muutamassa päivässä olisi voinut nähdä heidän mielestään, miten huonosti asiat ovat ja sen jälkeen olisi voinut palata kotiin. Näiden vastaajien kohdalla omien havaintojen mukaan myös oppimisen motivaatio ei ollut aivan kohdallaan koko työssäoppimisjakson aikana. Toiset taas olisivat viihtyneet matkalla pitempäänkin,

sillä ”juuri, kun alkoi päästä talon tapoihin kiinni, niin sitten lähdettiin jo kotiin.” Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista työssäoppimisjakson pituus oli noin kaksi viikkoa. Optimaalinen pituus voisikin olla motivoituneelle työssäoppijalle kolmen-neljän viikon luokkaa, jolloin tilan tavat ja käytännöt tulisivat tutuiksi, muttei koti-ikävä pääsisi vielä liiaksi vaivaamaan. Sopiva työssäoppimisjakson pituus on tietysti jokaisen opiskelijan kohdalla henkilökohtaisista ominaisuuksista johtuen hiukan erilainen, joten optimaalisen kestoisen työssäoppimisjakson järjestäminen jokaiselle opiskelijalle on lähestulkoon mahdotonta. Työssäoppimisjakson pituus on aina kompromissi oppimisen, taloudellisten vaikuttimien ja yhteistyötahojen välisten intressien kesken.

Kysymykseen yhdeksän saadut vastaukset vaihtelivat varsin suuresti. Jollekin tärkeintä matkalla oli ollut vierailut muilla tiloilla tai lähikaupungissa. Joku mainitsi, että erityisen hyvä asia oli, kun talossa oli samanikäisiä nuoria, joiden kanssa vietettiin aikaa. Jollekin tärkeää oli se, että oma tuttu opettaja oli käynyt tilalla tutustumassa työssäoppijan arkeen ja työtehtäviin. Myös muiden työssäoppimismatkalle osallistuneiden opiskelijoiden vierailut olivat olleet tärkeitä, samoin tilalla tarjoiltu ruoka, jos se oli ollut opiskelijan mielestä hyvää. Kysymyksen toinen osa sen sijaan osoittautui erittäin vaikeaksi vastattavaksi. Siihen ei vastannut kuin muutama kaavakkeen palauttaneista. Johtuiko tämä siitä, että kysymys oli vaikea vai siitä, että se oli jatkokysymyksenä toisen kysymyksen perässä, jolloin jatkokysymys oli yksinkertaisesti unohtunut vastaamatta, on vaikea arvioida. Varmaankin molemmilla tekijöillä on osansa tässä vastausjakauksessa. Vastanneet opiskelijat kuitenkin olivat sitä mieltä, että ulkomailta tapahtuvan työssäoppimisjakson aikana olisi tärkeää oppia erityisesti erilaisia tapoja tehdä maataloustöitä ja toisaalta huomata miten hyvin kotona asiat loppujen lopuksi ovat. Myös kielitaidon kohentuminen oli parin vastaajan mielessä päällimmäisenä. Joku mainitsi, että on hienoa nähdä uusia paikkoja.

Kymmenes ja viimeinen kysymys pyrki kartoittamaan sitä, miten innokkaasti opiskelija olisi valmis lähtemään uudelleen vastaavalle työssäoppimismatkalle ulkomaille. Lähes kaikki olivat halukkaita lähtemään uudelleen, tosin monella oli tälle uudelle matkalle tiettyjä reunaehtoja. Lähden mielelläni uudelleen, jos ”ruoka on parempaa”, ”ruoka on samanlaista kuin kotona”, ”ymmärtäisin kieltä”, ”tilalla puhutaan englantia paremmin”, ”minun ei tarvitse mennä yksin vieraalle tilalle” tai ”jos saan mennä eri tilalle”. Monet myös lähtisivät matkalle mukaan ilman erityisiä toiveita eli heidän kohdallaan edellisen työssäoppimispaikan kokemukset olivat olleet positiivisia ja ongelmia ei ollut esiintynyt. Eli ulkomaille voisi monen mielestä lähteä, jos siellä olisi samanlaista kuin täällä Suomessa ja syötäisiin samaa ruokaa. Kokemukseen vaikutti myös asia, joka ei tullut tietoon tämän selvityksen kautta ja johon seuraavassa kyselyssä osaisikin kiinnittää huomiota kyselykaavaketta laatiessa. Taustaksi olisi hyvä tietää opiskelijan aikaisempi matkustuskokemus.

Tämä tieto oli selvityksen kirjoittajalla aikaisempien keskustelujen pohjalta ja se ei käy selväksi tästä kyselystä. Tämän tiedon pohjalta myönteisemmin ulkomailla tapahtuvaan työssäoppimiseen suhtautuvat ne opiskelijat, joilla oli jo aikaisempaa matkustuskokemusta. Ne, joilla matka oli ensimmäinen Suomen ulkopuolelle, kokemus oli jollakin tavalla suurempi ja rankempi. Kenties tästä johtuen myös kommentit olivat osittain kielteisiä. Tämä ei kuitenkaan selitä kaikkea kyselyssä esille tullutta tietoa. Kuitenkin suurin osa niistä, jotka olivat erittäin tyytyväisiä matkan antiin, olivat jo aikaisemminkin matkustaneet ulkomaille. Tällöin jännittämisen aiheita kuten lentomatka, paikallinen ruoka ja kulttuuri oli ehkä vähemmän.

5 Mitä vastaukset kertoivat?

Kyselyssä saatujen vastauksien ja omien sekä Unton kokemusten perusteella voidaan päätellä kuitenkin joitakin asioita koskien työssäoppimista ulkomailla. Vaikka vastaukset eivät aina olleetkaan kovin perusteltuja tai seikkaperäisiä, niin kysely ja siihen saadut vastaukset kertoivat suhteellisen kattavasti niitä tuntemuksia, joita työssäoppimismatkoille osallistuneilla opiskelijoilla oli matkan suhteen muodostunut. Kaavake tarvitsisi seuraavaa kyselyä varten jonkin verran hiomista, mikä ilmeni joidenkin kyselyn kysymysten kohdalla. Tässä selvityksessä esiin tulleita huomioita tullaan käyttämään seuraavan kyselykaavakkeen laatimisen pohjana, kun asia tulee ajankohtaiseksi. Selvitykseen vastanneet opiskelijat olivat kaikki olleet työssäoppimassa Ranskassa vuosina 2003-2004.

Tuloksia tarkastellessa ilmenee karkeasti ajatellen kahdenlaisia kokemuksia työssäoppimisesta ulkomailla. Toinen, merkittävästi suurempi joukko, on kokenut ulkomailla tapahtuneen työssäoppimisen miellyttävänä, positiivisena kokemuksena ja on palautteen perusteella myös saanut tästä jaksosta irti sen opin ja hyödyn, joka koko toiminnan tavoitteena onkin. Dynaaminen työssäoppimiskokemus on näkynyt myös tämän ryhmän toiminnassa kotimaassa suoritetuissa opinnoissa. Toinen, selvästi pienempi osa taas on kokenut työssäoppimisjakson aikana jotain negatiivista ja matkalla on kenties ilmennyt selviä ongelmia ja epäkohtia, jolloin kokemus on ymmärrettävästi negatiivinen ja oppimisen kannalta staattinen. Nämä vastaukset olivat jo odotettavissa Unton haastattelun pohjaltakin. Jatkossa haasteena onkin saada jälkimmäisen, staattisen työssäoppimiskokemuksen saaneiden ryhmän koko pienenemään entisestään. Täydelliseen onnistumiseen en usko, mutta tavoitteena tietysti on, että ulkomailla tapahtuneeseen työssäoppimiseen osallistuneiden kokemus olisi kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta edistävä.

Työssäoppimisen jaksottaminen opiskelijan opiskeluaikaan nähden on tärkeää. Ulkomailla tapahtuva työssäoppiminen on aina haasteellinen tapahtuma opiskelijalle. Sen vuoksi olisi tärkeää, että ulkomailla tapahtuva työssäoppimisjakso ajoittuu opiskelijan opiskeluajan loppupuolelle. Tällöin hänellä on riittävät valmiudet ammatillisesti saada uusia eväitä työssäoppimismatkaltaan ja toisaalta hänellä on riittävät taidot suoriutua työtehtävistä ulkomailla. Myös kielitaito on ehtinyt jonkin verran kehittyä, kun toisen asteen tutkintoon sisältyvät kieliopinnot ovat takanapäin. Ensimmäisenä vuonna matkalla olleet kokivat työssäoppimisjakson useimmiten jollakin tavalla negatiivisesti. Monella oli vielä tiettyä epävarmuutta omien taitojensa suhteen, toiset taas mainitsivat kieliongelmaista matkan aikana eivätkä he koe saaneensa matkalta useinkaan

vastaavaa hyötyä. Toisen ja varsinkin kolmannen vuosikurssin opiskelijat puolestaan olivat tyytyväisempiä työssäoppimisjaksoonsa ja eivät tuoneet esille näin negatiivisia tuntemuksia. Vaikutuksensa tässä problematiikassa on myös nuoren kehitysvaiheella, toiset ovat aikaisemmin valmiita haastavampiin kokemuksiin, toiset taas kehittyvät ja itsenäistyvät myöhemmin verrattuna ikätovereihinsa. Unto kertoi haastattelussaan samanlaisista havainnoista. Myöhemmin keskusteluissamme totesimme, että joskus joutuu käytännön syistä toimimaan omien kokemusten oppeja vastaan, jotta ryhmän saa kokoon. Opiskelijoilla saattaa tulla äkkiarvaamatta peruutuksia henkilökohtaisista syistä ja silti sovitut paikat tulisi täyttää. Tällöin voidaan joutua ottamaan mukaan esimerkiksi ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kokemus olisi heille välttämättä negatiivinen. Kokemuksen laatu riippuu paljolti opiskelijan henkilökohtaisista ominaisuuksista ja omasta motivaatiosta.

Suurimmat opiskelijoiden kokemat ongelmat ulkomailla tapahtuvalla työssäoppimisjaksolla ovat kulttuuriin ja tapoihin liittyviä. Jokapäiväiset asiat, kuten ruoka ja tavat ensin ihmetyttävät, sitten niihin joko tottuu tai sitten ei. Ongelmien suuruus ja uuteen kulttuuriin tottuminen riippuu paitsi opiskelijan kehitysvaiheesta myöskin osaltaan ennakovalmennuksen perusteellisyydestä. Ennen matkaa tapahtuva ennakovalmentautuminen vieraaseen kulttuuriin, maahan ja maan tapoihin auttaa ratkaisevasti nuorta heidän sopeutumisessaan. On helpompi toimia vieraassa maassa ja omaksua kotimaasta poikkeavia käytäntöjä ja tapoja, kun niistä on jo kerrottu etukäteen. Tällöin jää aikaa sulatella asiaa ennakkoon ja paikan päälle saapuessa uusi, erilainen kulttuuri ei ehkä herätäkään sellaisia vastareaktioita kuin ilman ennakovalmentautumista. Tämä oli selkeästi nähtävissä vuoden 2003 ja 2004 ulkomailla työssäoppimisen suorittaneiden nuorten keskuudessa. Vuonna 2003 lähdimme matkaan ilman suurempia valmisteluita ja orientointia, mikä johti monella jonkinasteiseen hämmästykseen perille saavuttuamme. Ryhmä kuitenkin pystyi nopeasti omaksumaan ”maan tavat” ja suurempaa ongelmaa ei syntynyt. Vuonna 2004 pidin matkaan lähteville nuorille oman orientaatiojakson keväällä ennen matkaan lähtöä. Tällöin nuorille kerrottiin kohdemaasta, sen maataloudesta, tavoista, kulttuurista ja ihmisistä. Keskustelimme myös vapaamuotoisesti useaan otteeseen aiheesta aina, kun se tuli esille. Suurin osa matkaan lähtijöistä odottikin jo matkaan pääsyä innokkaana, kun lähtemisen aika tuli. Myös kohdemaassa työssäoppimisjakso lähti käyntiin hienosti ja sopeutuminen paikalliseen kulttuuriin sekä tapoihin sujui mielestäni paremmin. Miten suurelta osin tämä johtui orientaatiojaksosta ja toisaalta miten tähän vaikutti työssäoppimiseen osallistuneen ryhmän koostumus, sitä on erittäin hankala sanoa. Mitään haittaa orientaatiosta kuitenkaan ei minkään ryhmän kohdalla varmastikaan ole.

Nuoren toisen asteen opiskelijan kyseessä ollessa on tärkeää, kun lähdetään ulkomailla työssäoppimaan, ettei nuori koe olevansa missään jakson vaiheessa yksin. Parhaiten viihtymistä

ainakin tähän kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden keskuudessa edisti se, että samassa työssäoppimispaikassa oli toinen samaa kieltä puhuva nuori, jonka kanssa pystyi kommunikoimaan omalla äidinkielellään. Realiteetti kuitenkin on toisen asteen koulutuksessa olevien nuorten enemmistön kohdalla se, ettei heidän kielitaitonsa ole kovin korkealla tasolla. Tällöin on suunnattoman suuri tuki toisesta henkilöstä, jonka kanssa pystyy kommunikoimaan omalla äidinkielellään. Toki parin viikon mittaisella jaksolla nuorten väliset henkilökiemiat punnitaan ja joskus ystävyyttä ja kaveruutta koetellaan jakson aikana. Toisaalta siteet myös lujittuvat työssäoppimisjakson aikana ja myös kotimaassa samassa työssäoppimispaikassa olleita opiskelijoita yhdistää tämä yhteinen kokemus. Toinen keskeinen asia työssäoppimisjakson aikana on ohjaavan opettajan valvontakäynti. Tämä korostuu entisestään kotimaassa tapahtuvaan työssäoppimiseen verrattuna. Opettajalle on tärkeää nähdä, miten työssäoppimispaikassa asiat sujuvat ja millainen paikka on nuorten kokemusten mukaan. Nuorelle puolestaan on tärkeää huomata, että hänestä huolehditaan ja ettei hän ole mahdollisten ongelmiansa kanssa yksin, vaan niihin haetaan yhdessä ratkaisua. Mielestäni keskeistä nuoren turvallisuuden ja turvallisuudentunteen kannalta olisi se, että kohdemaassa on koko jakson ajan ohjaava opettaja läsnä. Ongelmatilanteissa tai rankan koti-ikävä yllättäessä apu on lähellä. On lähes vastuutonta kustannussäästöihin vedoten jättää nuoret oman onnensa nojaan ulkomaille ja lähettää ohjaava opettaja ainoastaan viemään nuoret kohdemaahan ja/tai hakemaan heidät sieltä. Parhaimmassa tapauksessa kielitaidottomat ja matkustuskokemusta vailla olevat nuoret lähetetään ilman ohjaajaa matkalle. Tämän ikäiset ja tämän kokemus- sekä kielitaustan omaavat nuoret eivät koe oloaan mukavaksi yksin vieraassa maassa. Seurauksena voivat olla negatiiviset kokemukset ulkomailta ja se ei ole omiaan kansainvälistämään nuoria, mikä on yksi koko prosessin perimmäisistä tarkoituksista.

Nuorelle on tärkeää ulkomailta tapahtuvan työssäoppimisjakson aikana järjestää myös kokemuksia työn ja työssäoppimisen ulkopuolelta. Vierailukäynti paikallisessa alan kohteessa, tutustuminen kohdealueen historiaan tai nähtävyyksiin voivat olla se jokin, joka erottaa näihin aktiviteetteihin käytetyt päivät arjesta. Nämä päivät muistetaan ja ne ovat yhtä tärkeitä kuin itse työssäoppimisen kokemus ulkomailta. Vain myönteisiä kokemuksia hakemalla voimme saada aikaan positiivisen asenteen kehittymisen ja onnistuneen kansainvälistymisen kokemuksen. Monissa kyselyyn annetuissa vastauksissakin heijastui nämä matkan aikana koetut hetket. Ne koettiin poikkeuksetta myönteisinä ja useimmiten koko matkan mieleenpainuvimpina hetkinä. Tärkeää ei ole se, missä ollaan vaan se yhtenäisyyden tunne, joka ryhmälle tulee, kun ollaan yhdessä liikkeellä ulkomailta.

Työssäoppimispaikan valinnan tärkeyden merkitys korostuu erityisesti, kun on kyseessä työssäoppimismatka ulkomaille. Maatalousalalla isäntäväen aktiivisuus, koulutustausta ja myöskin

maatilan tuotantosuunta ovat merkityksellisiä sopivan työssäoppimispaikan valinnassa. Yhteistyöoppilaitoksemme Ranskassa on perinteisesti hakenut meille työssäoppimispaikat valmiiksi ja olemme olleet yhteistyöhön erittäin tyytyväisiä. Heillä on paikallistuntemus ja monessa tapauksessa tilat ovat entuudestaan heille tuttuja omien yhteistyökuvioidensa tai kontaktiensa kautta. Mukana on ollut myös yhteistyökoulumme opettajien kotitiloja. Mukana on ollut niin karjatilaja kuin kasvinviljelytilojakin varsin monelta tuotantosuunnalta. Kasvinviljelytiloilla kasvilajivalikoima on kotimaista vastaavaa valikoimaa laajempi sisältäen erilaisia täällä tuntemattomia rehu- ja viljakasvilajeja sekä hedelmiä. Samoin asian laita on tuotantoeläinten kohdalla. Tämä antaa oman lisävärinsä työssäoppimisjaksolle ja lisää jakson aikana karttuvien kokemusten määrää. Kotimaassa monien lajien kohdalla tuotantoedellytykset eivät täyty, joten suoranaista ammatillista hyötyä ei siinä mielessä tule. Välillistä hyötyä ja yleiseurooppalaista maatalouden tuntemusta tuleekin sitten sitäkin runsaammin. Tilan valinnasta täytyy ottaa vielä esille yksi tärkeä asia; tuotantosuunta. Opiskelijoita sijoitettaessa työssäoppimispaikkaan täytyy ottaa huomioon opiskelijan henkilökohtaiset kiinnostuksen kohteet ja suuntautuminen. Karjatalouspaineista tutkintoa suorittavan on halutessaan edullista päästä karjatilalle, samoin on kasvinviljelyn laita. Selvityksen tarkasteluvuosista ensimmäisenä, 2003, ongelman aiheutti juuri tämän asian huomiotta jättäminen. Palautetta tulikin tilan valinnasta moneen otteeseen, myös tähän selvitykseen. Opiskelijapoika oli sijoitettu pääelinkeinonaan maatilamatkailua ja hevosia harjoittavalle tilalle. Hänen omat kiinnostuksen kohteensa puolestaan olivat suurelta osin nautakarjatuotannossa. Lisäksi työssäoppimisjakson sijoittuminen matalan matkailusesongin aikaan lisäsi hänen turhautumistaan työssäoppimispaikalla. Työtehtäviä ei yksinkertaisesti ollut hänen työtahdilleen riittävästi. Ainoiksi työtehtäviksi jäi koko työssäoppimisjakson aikana viheralueiden hoitotyöt sekä hevosten hoito. Liika vapaa-aika turhautti ja sai miettimään kotimaan asioita ja kaiken tämän seurauksen opiskelija koki työssäoppimisjakson turhauttavana ja pitkävetenä. Työpaikalla ehkä tarjolla ollutkin dynaaminen taitotieto ei saavuttanut vastaanottajaa ja oppimisen kannalta ehdottoman tärkeä vuorovaikutus jäi ainakin osittain toteutumatta ja sitä kautta myös työssäoppimiskokemus varsin staattiseksi.

Se, miten innokkaasti nuoret olisivat lähdössä uudelleen työssäoppimaan ulkomaille, riippuu tietenkin jakson onnistumisesta heidän kohdallaan. Huolellinen ja perusteellinen ennakkosuunnittelu, opiskelijoiden riittävä orientointi tulevaan matkaan, luotettava yhteistyökumppani, matkalle lähtevien opettajien laaja omakohtainen kokemus ja kansainvälisyys sekä koulutuksen järjestäjän tarjoamat riittävät taloudelliset resurssit ovat ulkomaille suuntautuvan työssäoppimismatkan onnistumisen ja opiskelijoiden oppimisen edellytyksiä. Ketju on joka tapauksessa ainoastaan niin vahva kuin sen heikoin lenkki, joten jokaisen lenkin tulee olla huippukunnossa, ennen kuin on edellytyksiä järjestää onnistunutta ja antoisaa

työssäoppimismatkaa. Jo yhdenkin lenkin heikkous voi aikaansaada epäonnistumisen tai pettymyksen kokemuksia, mitkä eivät ole omiaan lisäämään opiskelijoidemme kansainvälistymistä eikä heidän haluaan luoda ja ylläpitää ulkomaan kontakteja. Olemme siinä mielessä erittäin vastuullisessa ja tärkeässä asemassa oppilaitoksissamme opiskelevien nuorten näkökulmasta. Päätävässä asemassa olevien tulisi vain nähdä näiden matkojen, yhteistyökuvioiden ja kontaktien merkitys ammattiinsa valmistuvalle nuorelle hänen etsiessään paikkaansa yhdentyneen Euroopan työmarkkinoilla. Haluammeko me antaa hänelle ne parhaat mahdolliset eväät, jotka voisimme vai tukahdutetaanko monet jo olemassa olevat ja toimivat yhteistyöverkostot näennäisten säästöjen alle. Näistä asioista säästettäessä säästämme väärässä paikassa.

6 Työssäoppimisen toteutus ulkomailla

Tässä työssä kartoitetut kokemukset ovat oppilaitoksemme kokemuksia työssäoppimisen järjestämisestä ulkomailla, mutta ovat suuntaa-antavia myös muita oppilaitoksia ajatellen. Nuorison ajatukset ja ongelmat ovat kuitenkin varsin yleismaailmallisia. Koska tämän työn tarkoitus on auttaa välttämään työssäoppimisen järjestämisessä piileviä ongelmia, liitän oheen vielä listan muistettavista asioista. Ohjeet sisältävät dokumentit löytyvät lähteiden mukaisesti, mutta olen lisännyt sopiviin kohtiin oman oppilaitoksemme ja kansainvälisistä asioista vastaavan kollegani kokemuksia sekä käyttämiämme toimintatapoja.

6.1 Miten ulkomaille?

Kansainvälisten työssäoppimisjaksojen sisällyttäminen ammatilliseen koulutukseen vaatii huolellista suunnittelua ja yhteistyötä eri osapuolten välillä sekä kotimaassa että ulkomailla. Kotimaisen oppilaitoksen on oltava mukana suunnittelussa ja toisaalta ulkomailla olevan yhteistyötahon on oltava valmis ottamaan vastaan opiskelija sekä valvomaan ja ohjaamaan häntä. Jaksojen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee tietysti ottaa huomioon koti- ja kohdemaan lainsäädäntö sekä usein mutkikkaatkin maakohtaiset käytännöt. On hyvä muistaa myös vakuutusturvaan, verotukseen sekä eläketurvaan liittyvät seikat. Nämä kysymykset kannattaa usein selvittää tapauskohtaisesti, jotta tapaturman tai muun vastoinkäymisen sattuessa välttyään ongelmilta.

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

6.2 Jakson tavoitteet ja sisältö

Opiskelijan sekä työssäoppimispaikan henkilöstön odotukset ja tavoitteet tulee pyrkiä selvittämään riittävän varhaisessa vaiheessa. Tavoitteiden ja jakson pääasiallisen sisällön tulee ilmetä myös ulkomaanjaksosta tehtävästä sopimuksesta. Tavoitteiden määrittelyä ja työssäoppimisjakson hyväksilukemista helpottaa, kun opiskelija suorittaa ulkomaanjakson aikana tietyn, ennalta määritellyn osan henkilökohtaisesta opiskeluohjelmastaan. Ulkomaisen jakson ajoitus ja kesto ovat yhteydessä jakson tavoitteisiin ja sisältöön. Yleensä jakson toteutus on suositeltavaa sijoittaa koulutuksen loppuvaiheeseen, jolloin opiskelija on hankkinut riittävät ammatilliset valmiudet jakson suorittamiseen. Ulkomaisen jakson kesto voi vaihdella huomattavasti. Parhaat kokemukset

saadaan kuitenkin yli viikon mittaisilla jaksoilla. Kokemuksen osoittama ”optimipituus” lienee kolmen-neljän viikon tietämillä.

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

6.3 Sopimukset ja luvat

Ulkomaanjaksosta on tehtävä ennen sen alkua sopimus. Sopimusta laadittaessa on oltava selvillä kyseisen maan käytännöistä ja vaatimuksista ja siitä, keiden välille sopimus voidaan laatia. Esimerkiksi Ranskassa olemme tehneet sopimuksen, jossa mukana ovat ranskalainen yhteistyöoppilaitoksemme, työssäoppimispaikka, oma oppilaitoksemme sekä työssäoppimisjaksolle osallistuva opiskelija. Sopimuksessa määritellään mm. ulkomaan jakson kesto, tavoitteet ja sisältö. Lisäksi on määriteltävä, miten ohjaus, neuvonta, seuranta, arviointi ja hyväksilukeminen sekä vakuutusvastuu on järjestetty. Sopimuksessa voi olla maininta esimerkiksi asumisen järjestämisestä. Sopimuksen tulee sisältää maininnat eri osapuolten kustannusvastuista ja mahdollisesti maksettavista korvauksista tai palkasta. Myös opiskelijan ja työssäoppimisjakson järjestävän oppilaitoksen välille on hyvä tehdä kirjallinen sopimus, jossa selvitetään mm. opiskelijan omavastuuosuus työssäoppimisjakson rahoituksesta, raportointivastuu, raportoinnin aikataulu ja toteutustapa jne., jotta jälkepäin voidaan helposti osoittaa sovitut asiat kirjallisesti.

On hyvä muistaa, että opintotuki voidaan myöntää ulkomaan jaksolle, jos opinnot tai harjoittelu voidaan lukea hyväksi Suomessa suoritettavaan tutkintoon. Opintotukihakemuksesta tulee selvitä mm. mahdollinen harjoittelun palkallisuus. Lisätietoja ulkomailta suoritettavien opintojen ja harjoittelun opintotuesta saa KELAn opintotukikeskuksen ulkomaan yksiköstä ja sähköpostitse osoitteesta ulkomaat.opintotuki@kela.inet.fi. (www.Kela.fi)

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

6.4 Oleskelu- ja työluvut

Oleskelu- ja työlupa-asiat on ehdottomasti selvitettävä ennen työssäoppimisjaksolle lähtöä. Oleskelu- ja työlupia ei tarvita muissa Pohjoismaissa. EU- ja ETA-maissa ei vaadita työlupaa (joillakin autonomisilla maakunnilla esimerkiksi Espanjassa voi olla omia käytäntöjä, joten tilanne on aina syytä tarkistaa). Oleskelulupa on sen sijaan yleensä hankittava, jos kohteessa vietettävä

jakso kestää yli kolme kuukautta. Lisätietoja lupa-asioista saa kohdemaan lähetystöistä ja CIMOsta ja CIMOn tuottamilta Maailmalle.net –sivuilta. CIMOn yritysasiamieheltä voi kysellä lisää tietoa tarvittavista luvista. Hänet tavoittaa sähköpostilla cimoinfo@cimo.fi. (www.kela.fi, www.cimo.fi)
http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

6.5 Ennen työssäoppimisjaksoa selvitettäviä asioita

6.5.1 Mistä löytää ulkomainen yhteistyökumppani?

Luotettava ulkomainen kumppani voi olla kullan arvoinen asia. Keinoja sopivien ystävyyskoulujen ja yhteistyökumppaneiden löytämiseen on luonnollisesti monia. Työssäoppimispaikkojen etsiminen ulkomailta vaatii usein hyviä suhteita ja henkilökohtaisia kontakteja sekä toisaalta usein myös valmiutta vastavuoroisuuteen. Monilla ulkomaisilla kouluilla on tarve saada työssäoppimispaikkoja myös omille opiskelijoilleen. Varsinkin Euroopan Unionin ulkopuolisten maiden kohdalla on hyvä muistaa, että suhteiden luomiseen voi liittyä muodollisuuksia, kuten esimerkiksi virallisten kutsujen vaihtaminen. (www.kela.fi)

Ulkomaisia kumppaneita työssäoppimisen järjestämiseen voi etsiä esimerkiksi seuraavista paikoista:

- partnerihakutietokannat
- suomalaisten oppilaitosten tai työnantajien olemassa olevat yhteistyöverkot
- yhteydenotto paikalliseen koulutusorganisaatioon
- yhteys kohdemaan yrityksiin tai oppilaitoksiin esimerkiksi ystävyyskuntien tai –kaupunkien avulla
- eurooppalaiset koulutusyhteistyöhankkeet ja asiantuntija- sekä opiskelija/harjoittelijavaihdot
- kv-kontaktiseminaarit
- alueellinen yhteistyö ja verkostoituminen

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

6.5.2 Ulkomaisten jaksojen rahoitus

Ulkomailla tapahtuvan työssäoppimisen rahoitus on haastava kysymys niin lähettävän oppilaitoksen kuin opiskelijan näkökulmasta. Taloudellisia resursseja tarvitaan moneen asiaan: toiminnan koordinointi, ulkomaisten kumppaneiden identifiointi ja yhteydenpito niihin, seurantakäynnit, vakuutukset, mahdolliset luvat ja viisumit, matkat, asuminen, paikallisiikenne, elinkustannukset. Oppilaitosten käytännöt vaihtelevat suuresti. Useat niistä tukevat ulkomaan

työssäoppimisjaksoja eri tavoin, mutta useimmat edellyttävät, että opiskelija osallistuu myös itse kustannuksiin.

Rahoitukseen on olemassa monia eri vaihtoehtoja kuten oppilaitosten kansainvälistymistuki, opintotuki, Nordplus ja NordplusJunior –vaihto-ohjelmat sekä Euroopan Unionin ohjelmat kuten esimerkiksi Leonardo da Vinci ja Sokrates. Tietoa ohjelmista saa esimerkiksi CIMOsta ja Suomen Leonardo-toimistosta sekä CIMOn tuottamilta Maailmalle.net –sivuilta.

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

6.5.3 Kieli- ja kulttuurivalmennus

Ennen ulkomaanjakson alkua opiskelijalle tulisi mahdollisuuksien mukaan järjestää kieli- ja kulttuurivalmennusta. Tämä kannattaa pyrkiä mahdollisuuksien mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan vastaanottavan organisaation kanssa. Valmennus voi tapahtua osittain myös kohdemaassa.

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

6.5.4 Asuminen ja matkat

Ulkomaille lähtevä opiskelija tarvitsee kansainvälisen jakson ajaksi kohtuuhintaisen vuokra-asunnon. Asumiseen liittyvät yksityiskohdat (kuten sähkö, astiat, liinavaatteet, pesumahdollisuudet) on syytä pyrkiä selvittämään etukäteen. Asumisen järjestämiseksi kannattaa selvittää vastaanottavan organisaation mahdollisuudet avustaa asunnon hankkimisessa. Myös matkajärjestelyistä on hyvä sopia etukäteen. Usein opiskelija itse vastaa matkajärjestelyistä, mahdollisesti yhteistyössä oppilaitoksensa kanssa.

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

6.5.5 Kotiinpaluu

Työssäoppimisjakso ulkomailla päättyy aikanaan ja elämä Suomessa jatkuu. Paluu ei välttämättä aina ole ongelmaton. Sitä voidaan helpottaa mm. suunnittelemalla etukäteen käytännön asioita: milloin ja miten paluu oppilaitokseen tapahtuu, kuinka opinnot jatkuvat, missä opiskelija asuu palattuaan jne. Paluuseen liittyvät olennaisena osana kirjalliset työt, raportointi ja palautekeskustelut. Kokemukset on hyvä pyrkiä jakamaan muiden kanssa sekä oppilaitoksen toiminnassa.

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

6.5.6 Sosiaaliturva

Ulkomaanjakson aikana opiskelijan asema voi vaihdella riippuen jakson toteuttamistavasta ja kohdemaasta. Sosiaaliturva on syytä selvittää tapauskohtaisesti ennen ulkomaan jakson käynnistymistä. Suomalaisilla on oikeus saada välitöntä sairaanhoitoa toisessa EU/ETA-maassa. Se käsittää lähinnä äkillisen sairauden hoidon. Hoitomahdollisuuksien turvaamiseksi tarvitaan useimpiin EU/ETA -maihiin tai sopimusmaihiin todistus (lomake E 111), jonka saa oman asuinpaikkakunnan Kelan toimistolta. Lomake on hyvä pyytää Kelan paikallistoimistosta ajoissa, jos mahdollista noin pari viikkoa ennen matkan alkamista. KELA on julkaissut kattavan oppaan 'Jos sairastut ulkomailla'. Tämä esite sisältää yleistiedot Suomessa asuvan oikeudesta sairaanhoitoon ulkomailla. Pääpaino on EU- ja ETA-maissa.

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomailla_to.pdf

6.5.7 Vakuutusturva

On huolehdittava, että kaikilla opiskelijoilla on riittävä sairaudet ja tapaturmat kattava vakuutusturva, joka on voimassa koko ulkomaanjakson ajan. Vakuutuksen tulee olla voimassa matkojen, työnteon, työssäoppimisen ja tietopuolisen opetuksen aikana sekä vapaa-ajalla että mahdollisen loman aikana. Työssäoppimisjakson osalta on otettava huomioon, että mikäli työnantaja ei maksa opiskelijalle palkkaa, ei opiskelija välttämättä tule automaattisesti työnantajan ottaman vastuuvakuutuksen piiriin. Vastuuvakuutuksesta on aina syytä sopia työnantajan kanssa hyvissä ajoin ennen ulkomaanjakson alkua. Opiskelutapaturman korvaamisesta annetun asetuksen mukainen tapaturmavakuutusturva on voimassa samoin edellytyksin sekä Suomessa että ulkomailla. Tärkeää on huolehtia, että jokainen ulkomaanjaksolle lähtevä opiskelija on riittävästi vakuutettu.

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomailla_to.pdf

6.5.8 Verotus

Verotuskäytännöt vaihtelevat maittain. Ulkomaanjakson aikana saatuja tuloja koskeva verotusoikeus voi jakson toteuttamistavasta ja kestosta riippuen olla joko asuin- tai työskentelyvaltioilla tai molemmilla. Kaksinkertainen verotus on yleensä pyritty poistamaan maiden välisillä verosopimuksilla. Opiskelijan kannattaa sopia vastaanottavan yrityksen kanssa, että se opastaa paikallisissa verotusasioissa. Kannattaa muistaa, että opiskelijan tulee ennen maasta poistumista huolehtia mahdollisesti maksamiensa verojen takaisinperinnästä (opiskelija on siihen useimmiten oikeutettu). Siihen tarvitaan usein yrityksen antamia tositteita ja asiakirjoja.

Lisätietoja verotuksesta saa kohdemaan veroviranomaisilta sekä Suomen lääninverovirastoilta, verotoimistoilta ja verohallituksen julkaisuista. Toisen asteen koulutukseen kuuluvassa työssäoppimisessa ei yleensä ole tätä ongelmaa, sillä jaksolta ei makseta opiskelijalle palkkaa tai palkkiota. Jakso on kohtuullisen lyhyt ja kun palkkaa ei makseta, niin ei ongelmaa synny, Pidemmillä opiskelijavaihto- tai muilla jaksoilla, joissa myös työskentely osuuden pituus on suurempi ja palkkaa maksetaan, voidaan joutua selvittämään verotukseen liittyviä ongelmia.

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

6.6 TYÖSSÄOPPIMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

6.6.1 Opiskelijan ohjaus ja neuvonta

Perusteellisen työnohjauksen ja neuvonnan merkitys korostuu uudessa, ulkomaisessa työpaikassa. Opiskelijalla tulee olla vastaanottavassa työpaikassa nimetty ohjaaja, joka ohjaa ja valvoo opiskelijaa jakson aikana. Myös lähettävä oppilaitos nimeää ulkomaan jaksosta vastuussa olevan opettajan. Jaksosta vastuussa oleva opettajan osallistuminen matkalle olisi ensiarvoisen tärkeää. Tuttu ja ainakin omaa äidinkieltä puhuva henkilö vieraassa maassa helpottaa monia muutoin ongelmiksi muodostuvia tilanteita. Myös ennakkovalmentautuminen ulkomaan jaksolle on erityisen merkittävä. Vastuuhenkilön rooli on hyvin tärkeä keskusteluissa ennen lähtöä. Mahdollisuuksien mukaan on kerrottava kyseisestä maasta, paikallisista tavoista, käytännöistä ja kulttuurista. Jakson aikana turvallinen yhteys kotimaahan on tärkeä, sähköposti toimii nykyisin lähes joka paikkaan, mutta varsinkin maaseudulla sen olemassaolo ei ole itsestään selvää. Matkapuhelin, faksi ja tekstiviesti ovat myös käyttökelpoisia keinoja yhteydenpitoon. Seurantakäynti lyhyen vaihdon aikana ei ole välttämätön, mikäli vastaanottava taho tunnetaan entuudestaan. Kuitenkin oman opettajan käynti tilalla tai edes läsnäolo kohdemaassa luo opiskelijalle turvallisuudentunteen, jolloin ongelmia ei yleensä esiinny. Kotimaasta käsin tapahtuva yhteydenpito on tärkeää, jollei kohdemaassa voida olla jakson aikana.

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

6.6.2 Seuranta, arviointi ja hyväksilukeminen

Ennen jakson alkua tulee varmistua työoloista ja työtehtävistä tulevassa työssäoppimispaikassa. Tämän voi tehdä mm. kotimainen oppilaitos tai muu yhteistyötaho. Ulkomaanjakson aikana opiskelijalle nimetyn ohjaajan lisäksi usein myös kotimainen oppilaitos seuraa jakson etenemistä ja on yhteydessä osapuoliin. Ulkomaan jaksosta opiskelijan ja oppilaitoksen välille laadittavassa sopimuksessa tulee olla maininnat siitä kuinka arviointi suoritetaan samoin kuin siitä kuinka jakso on hyväksiluettavissa tai millaista opintoviikkomäärää se vastaa. Jos ulkomaanjakso suoritetaan toisessa EU- tai ETA-maassa, voidaan jakson todentamiseen käyttää Europassia, joka helpottaa jakson hyväksilukemista kotimaahan palattua.

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

7 Esimerkki työssäoppimisesta ulkomailla

Otan tässä esimerkkinä maatalouden perustutkintoa suorittavan opiskelijamme työssäoppimisjakson toteutumisesta opiskelijan itse kirjoittaman raportin matkasta. Tästä selviää parhaiten opiskelijan omat kokemukset ja tuntemukset sekä matkan aikana että matkan jälkeen. Juuso Markkanen suorittaa maatalouden perustutkintoa oppilaitoksessamme ja on tämän selvityksen kirjoittamishetkellä toisella vuosikurssilla. Keväällä 2005 esitimme mahdollisuuden suorittaa työssäoppimista syksyllä Ranskassa kolmen viikon jakson verran. Juuso osoitti heti kiinnostusta tätä mahdollisuutta kohtaan ja pyysi, että hänet otetaan huomioon valittaessa matkalle lähteviä opiskelijoita. Juuso on aktiivinen ja motivoitunut opiskelija ja hänen opintonsa ovat kotimaassakin edenneet ongelmitta, joten emme keskusteluissa nähneet mitään estettä hänen osallistumiselleen tähän työssäoppimismatkaan. Lisäksi hänellä oli riittävä kielitaito ja ennen kaikkea halu lähteä matkalle mukaan, joten asia oli siltä osin ratkaistu. Työssäoppimismatka toteutettiin yhdessä Kajaanin maatalousoppilaitoksen kanssa, josta tuli matkalle mukaan opiskelijoita sekä työssäoppimista valvova opettaja. Muuruveden osallistujille pidettiin oppilaitoksessamme ns. orientointi, jossa kerrottiin, mitä kohdemaassa oli odotettavissa ja millaisille tiloille opiskelijat sijoitettaisiin. Orientoinnista vastasi tässäkin selvityksessä aiemmin haastateltu Savon ammatti- aikuisopiston Muuruveden yksikön kansainvälisten asioiden koordinaattori Unto Keränen. Hän oli myös hoitanut matkaa edeltävät rahoitusjärjestelyt, yhteydet yhteistyöoppilaitokseen Ranskassa sekä sopimus- ym. muut muodollisuudet osapuolten välillä. Tässä tapauksessa työssäoppimismatkan järjestelyt alkoivat jo noin reilut puoli vuotta ennen varsinaista työssäoppimismatkaa, mikä on varsin tavallinen valmisteluihin käytettävä aika. Ryhmä kokoontui Kuopion Rissalan lentoasemalla matkallelähtöaamuna, jossa Muuruveden ja Kajaanin väki tapasivat ensi kerran. Ihanteellista olisi ehkä ollut järjestää jo aiempi tapaaminen matkalle lähtijöiden kesken, jolloin matkalle lähtiessä koko työssäoppimisjaksolle osallistuva joukko olisi ollut tuttua toisilleen. Tämä ei kuitenkaan ollut helposti toteutettavissa kiireisen sesonkiajankohdan osuessa työssäoppimisjakson suunnittelun ja toteutuksen väliseen aikaan. Kesäaikana kun lähes kaikki opiskelijamme ovat työssäoppimassa kotimaassa eri paikkakunnilla, osa opiskelijoista työskentelee koulutilalla ja osa taas on viettämässä lomaa. Sama tilanne oli myös Kajaanin oppilaitoksessa, jolloin asian monimutkaisuuden vuoksi se päätettiin jättää toteuttamatta. Parhaiten matkan kulusta ja sen aikana heränneistä tuntemuksista ja saaduista kokemuksista osaavat opiskelijat kuitenkin kertoa itse. Sen vuoksi pyysin tähän yhteyteen opiskelijan omaa matkaraporttia Juuso Markkaselta hänen juuri päättyneeltä työssäoppimismatkaltaan Ranskasta. Raportista heijastuvat nuoren opiskelijan omat kokemukset matkalta. Hänen luvallaan liitän matkaraportin tähän selvitykseen liitteeksi kaksi.

Kirjallisuus

van der Klink, M. R. 2000. The effectiveness of on-the-job training. Teoksessa Nyyslä, K. (toim.) New Challenges in the Cooperation Between Education and Training and Working Life. Final Report. Ministry of Education & National Board of Education in cooperation with the European Commission. Helsinki. 177-185.

Opetushallitus, 1999. Työssäoppimisen opas. Opettajalle ja kouluttajalle. Kehittyvä koulutus 7/1999. Helsinki.

Pohjonen, P, 2005. Työssäoppiminen. PS –kustannus, Jyväskylä.

Räkköläinen, M & Uusitalo, I, 2001. Työssäoppiminen ja ohjaus ammatillisissa oppilaitoksissa. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tynjälä, P & Collin, K. 2000. Koulutuksen ja työelämän yhteistyö – pedagogisia näkökulmia. Aikuiskasvatus 20(4), 293-305.

Varila, J & Rekola, H, 2003. Mitä on työssäoppiminen? – teoreettisia ja empiirisiä näkökulmia työssäoppimiseen. Joensuun yliopisto, Joensuu.

Ulkomaille työssäoppimaan. Opetushallituksen julkaisu. (Viitattu 23.09.2005)

http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/ulkomaille_to.pdf

<http://www.google.fi>

Henkilökohtaiset tiedonannot

Savon ammatillinen koulutuskuntayhtymä, Savon ammatti- ja aikuisopisto, kansainvälisten asioiden koordinaattori Unto Keränen, Muuruvesi.

Liite 1: Kv-asioiden koordinaattori Unto Keräsen haastattelu

Kysymys: Miten kauan olet ollut mukana työssäoppimisen järjestämisessä opiskelijoille?

Vastaus: Olen toiminut kansainvälisten asioiden ja siten myös ulkomailla tapahtuvan työssäoppimisen parissa 14 vuotta.

Kysymys: Liittykö oppilaitoksen työssäoppimistoimintaan opiskelijavaihtoa?

Vastaus: Kyllä liittyy, mm. Le Mans ja Coutances Ranskassa.

Kysymys: Miten kauan oppilaitoksesi on vienyt opiskelijoita ulkomaille työssäoppimaan?

Vastaus: Työssäoppimaan/ harjoittelemaan on lähetetty opiskelijoita koko työurani, n.14 vuoden ajan.

Kysymys: Millaisia kokemuksia oppilaitoksellasi on työssäoppimisesta ulkomailla?

Vastaus: Olemme saaneet enimmäkseen positiivisia kokemuksia. Toki aina mukaan mahtuu vaikeuksiakin, mutta kokemukset ovat olleet pääsääntöisesti positiivisia sekä opiskelijoiden, opettajien että yhteistyökumppaniemme puolelta.

Kysymys: Miksi kokemukset ovat olleet positiivisia / negatiivisia?

Vastaus: Opiskelijat ovat oppineet selviytymään yksin vieraassa ympäristössä / kulttuurissa ja oppineet myös uusia ammatillisia asioita sekä nähneet maailmaa, heidän silmänsä ovat avautuneet, tullut lisää rohkeutta puhua vieraita kieliä ja uskallusta lähteä mm. työhön ulkomaille opiskelun jälkeen jne. Negatiivisia puolia; yksitoikkoisia töitä, ruoka ei ole samanlaista kuin kotona.....onko asenteessa vikaa / onko lähtiessä ollut virheellisiä kuvitelmia ulkomailla tapahtuvan työssäoppimisen suhteen?

Kysymys: Kokivatko sekä opettaja että opiskelija työssäoppimisen negatiiviseksi / positiiviseksi vai ainoastaan jompikumpi?

Vastaus: Lähinnä opiskelijat ovat joskus aluksi kokeneet työn yksitoikkoiseksi, mutta myöhemmin se on muuttunut kivaksi kokemukseksi. Opettajat ovat parantaneet myös kielitaitoaan ja uskallusta käyttää kieltä.

Kysymys: Miten tilannetta on korjattu, mikäli kokemukset olivat negatiivisia?

Vastaus: On pyritty valitsemaan toisia opiskelijoita, jotka ovat motivoituneet työssäoppimiseen.

Kysymys: Miten aikaisin aloitat työssäoppimisen suunnittelun, kun työssäoppimispaikka on ulkomailla?

Vastaus: Useimmiten Vähintään ½ vuotta aiemmin usein jopa 1 vuosi ennen lähtöä.

Kysymys: Missä kohdissa mielestäsi työssäoppiminen kotimaassa tai ulkomailla eniten eroavat?

Vastaus. Työpaikat erilaisia ja työkuultuuri sekä aikataulu ovat usein erilaisia. Työmenetelmissä voi olla myös eroja, työssä ei käytetä teknologiaa hyväksi kuten Suomessa; enemmän käsityötä ulkomailla. Tämä kaikki riippuu kohdemaasta tietenkin hyvin suuresti....

Kysymys: Miten varmistat työssäoppimisen onnistumisen ulkomailla?

Vastaus: Minulla on hyvät yhteistyökumppanit, jotka käyvät seuraamassa oppimisen edistymistä sekä (aiemmin) on ollut myös alan opettaja osan aikaa mukana ohjaamassa opiskelijoita paikan päällä.

Kysymys: Miten valitset opiskelijat työssäoppimiseen ulkomaille; onko jotain tiettyjä kriteerejä, jotka opiskelijan tulee täyttää, ennen kuin hän voi lähteä ulkomaille työssäoppimaan?

Vastaus: Tärkeimmät kriteerit: opintomenestys / osaa perustyöt, motivoituneisuus, sosiaaliset taidot, riittävä kielitaito sekä ennen kaikkea halu lähteä ulkomailla työssäoppimaan.

Kysymys: Millaiset opiskelijat ovat pärjänneet hyvin ulkomaisessa työssäoppimispaikassa?

Vastaus: Motivoituneet ja ne opiskelijat, jotka uskaltavat kommunikoida pärjäävät parhaiten sekä ne, jotka ovat olleet hyviä työskentelemään omatoimisesti jo Suomessa.

Kysymys: Millaisia opiskelijoita ei tule lähettää ulkomaille työssäoppimaan?

Vastaus: Niitä, joilla ei ole sosiaalisia taitoja, ja jotka eivät ole motivoituneita eikä halukkaita oppimaan uutta.

Kysymys: Miten suurissa ryhmissä opiskelijat lähtevät ulkomaille?

Vastaus: Toisaalta on lähtenyt 1-4 henkilöä sekä jopa 15 henkilön ryhmissä eli koko luokka on lähtenyt yhtä aikaa ulkomaille työssäoppimaan.

Kysymys: Ovatko he työssäoppimispaikoissa pareittain vai kukin yksinään?

Vastaus: Opiskelijat ovat olleet yksin, pareittain sekä isommissa ryhmissä.

Kysymys: Montako opettajaa on jaksolla mukana? Ovatko/onko opettaja(t) koko jakson ajan mukana kohdemaassa?

Vastaus: Yleensä on ollut 2 saman alan opettajaa, toinen on vienyt ja toinen hakenut, mutta alasta riippuen koko ajan on ollut mm. floristiopettaja mukana. Erityisopiskelijoiden kanssa useampikin opettaja, jopa 4 opettajaa, koska erityisopiskelijat tarvitsevat enemmän tukea.

Kysymys: Mikä on sopiva työssäoppimisaika ulkomailla?

Vastaus: 3-4 viikkoa on sopivin aika.(väitteeni perustuu opiskelijoilta saatuun palautteeseen.)

Kysymys: Missä opiskelun vaiheessa työssäoppimisesta ulkomailla on eniten hyötyä?

Vastaus: Toisen vuoden opintojen jälkeen. Tällöin opiskelijalla on jo riittävät työtaidot työssäoppimisjaksolle lähtiessä. Saatu hyöty työssäoppimisesta on suurin.

Kysymys: Pidätkö työssäoppimista ulkomailla kustannuksiltaan kalliina? Onko työssäoppimisjakson anti ulkomailla hintansa arvoinen?

Vastaus: Mehän olemme saaneet erityistä korvamerkittyä rahaa (aikaisemmin) sekä Leonardo- ja Comenius -rahaa. Opiskelijat ovat pääsääntöisesti itse osallistuneet myös kustannuksiin pienellä omavastuuosuudella. En pidä käytettyjä rahamääriä kalliina, sillä panos tuotos -malli pätee kv-asioissakin. Meidän tulee ajatella ensisijaisesti opiskelijan hyötymistä ulkomaan työssäoppimisjaksolta. Opiskelijoille tästä on eniten hyötyä heidän tulevaa ammattiaan silmällä pitäen. On mukavaa nähdä nuoren ihmisen kehittymistä, kuinka uskallus kommunikoida ja käyttää kieltä on huomasti parantunut esim. 3 viikon ulkomaan jakson aikana. Ennakkoluulot karisevat äkkiä pois esim. ulkomailla on kaikki helpompaa jne. Erilaisen kulttuurin kohtaaminen on hyödyllistä niin opettajille kuin opiskelijoille.

Kysymys: Onko oppilaitoksessanne jokin erityinen henkilö, joka järjestää työssäoppimisen sekä ulkomailla että kotimaassa, vai onko kenties molemmille omat vastuuhenkilönsä?

Vastaus: Kv-koordinaattori järjestää työssäoppimispaikat ulkomailla yhteistyössä alan opettajien kanssa.

Liite 2: Juuso Markkasen työssäoppimisraportti / Ranska 2005

Harjoittelu Ranskan maalla

Harjoitteluraportti
Ranska
15.9–4.10.2005

Juuso Markkanen
Savon ammatti- ja aikuisopisto, Muuruvesi

1. Johdanto

Työharjoittelupaikan sain koulun kautta. Siellä kysyttiin halukkuutta lähteä Ranskaan harjoitteluun ja ilmoittauduin lähtijäksi. Halusin lähteä ulkomaille harjoitteluun, koska haluan oppia uusia työskentelytapoja, nähdä erilaisia tiloja, erilaisia kone- ja rakennusratkaisuja, parantaa kielitaitoa ja työskennellä toisenlaisissa työympäristöissä.

2. Matkustaminen

Matka Ranskaan alkoi kotoa 15.9 aamulla kuuden maissa autolla Kuopioon, Rissalan lentokentälle. Lentokoneella, jolla meidän piti lähteä Helsinkiin, tuli joku häiriö ja piti vaihtaa toiseen koneeseen. Lentokoneen vaihdossa tuli hieman kiire, kun piti päästä Helsinkiin ajoissa. Lopulta pääsimme lähtemään Kuopiosta n.10.10 ja Helsingissä oltiin 11:n maissa. Pienen odottelun jälkeen Pariisiin lentokone lähti 12.15. Ennen lentoa kerkesin käydä vähän ostoksilla tax free:ssa. Lentokentällä tapasimme Kajaanin oppilaat ja opettajan, koska harjoittelu Ranskassa Kajaanin ja Muuruveden koulujen yhteinen.

Perillä Pariisissa oltiin n. 14.10 paikallista aikaa. Pariisin Charles de Gaullen lentokentälle tuli Songeonin koululta eräs opettaja meitä vastaan. Kentältä jatkettiin matkaa koulun autolla kohti Songeonssia jonne oli matkaa n. 100 km. Kello 16 maissa oltiin koululla ja siellä tarjoiitiin vähän syömistä ja juomista. Koululta tuli tilojen isännät ja emännät hakemaan meitä. Illalla olin Antin kanssa Pascalin tilalla 20:n aikoihin

3. Vastaanotto tilalla

Ensin menin Antin kanssa Antin varsinaiselle harjoittelutilalle, jossa oltiin perjantaihin 16.9 asti. Jonka jälkeen menimme Bécun tilalle. Antti lähti tilalta maanantaina 19.9 Pascalin tilalle.

Pascalin tilalla vastaanotto oli mukavaa. Isäntäväki oli panostanut tilan esittelyyn, olivat tehneet ison julisteen tapaisen kaavion tilan pelloista ja mitä niillä viljeltiin. Emäntä ja nuorempi poika (12v) puhuivat hyvää englantia ja isännän kanssa tuli ihan hyvin toimeen englannilla. Iltaruokana oli simpukoita ja patonkia.

4. Asuminen

Pascalin tilalla asuttiin isäntäväen kanssa samassa talossa. Antti nukkui vierashuoneessa ja minä vanhemman sisaruksen huoneessa, koska hän opiskelee muualla. Yöt oli kylmiä, eikä lämmitystä oikein ollut. Sai olla monta peittoa päällä.

Bécun tila oli n. 20 km päässä isäntäväen kodista. Paikassa nimeltä Moliens. Itse sain nukkua vierashuoneessa jossa oli sähkölämmitys. Se oli hyvä koska ei tarvinnut nukkua kylmässä huoneessa. Antti nukkui sohvalla. Joka aamu ajettiin tilalle ja illalla tultiin takaisin heidän kotiin.

5. Ruokailu

Ranskassa ruoka-ajat ovat jonkin verran erilaiset kuin Suomessa. Béculla aamulla ennen lähtöä tilalle juotiin aamukahvit ja syötiin jotain leivoksia. Aamulypsyn jälkeen juotiin kahvit ja syötiin joskus myös vähän patonkia. Päivällinen syötiin n. klo 11.30–12.30 tilalla ja ruokailu kesti melkein joka päivä parituntia. Iltaruoka syötiin kotona 20–22 aikaan. Joskus iltapäivällä syötiin jotain pientä ja juotiin mehua tai kahvia.

Ruokana oli paistettua kalkkunaa ja kanaa, pastaa, joitain kasvisruokia, paistettuja perunoita yms. Ruoka-ajat olivat erilaiset kuin kotona (klo 11 ja 16). Ruoka oli sellaista että sillä ei nälkä oikein lähtenyt. Nälkä oli melkein koko ajan kun elimistö ei tottunut ruokaan ja ruoka-aikoihin.

6. Työssäoppimishjelma

6.1 Työhön perehdyttäminen

Yleisesti isäntä näytti erilaiset työt ja toimenpiteet pari kertaa ja seurasi kun tein itse kerran tai kaksi, jonka jälkeen tein työn itsenäisesti. Jos oli sellaisia töitä, että isäntä tiesi että osaan niin silloin tein alusta loppuun itsenäisesti. Jos oli pitempiaikaisia töitä (päivän tai kaksi) niin silloin isäntä kävi silloin tällöin katsomassa töitani, kun omilta töiltään kerkesi.

Bécun tila. Päärakennus rakennettu n. 1650

6.2 Mitä töitä tein

Työssäoppimispaikassa tein monipuolisesti erilaisia maatilan töitä.

- Lypsin ja hoidin lehmiä
- Ruokkin lehmiä, hiehoja ja vasikoita
- Tein apevaunuun rehuseoksia
- Muokkasin peltoa kevytmuokkarilla

Kuva. JD ja kevytmuokkain

- Ajoin maissia pellolta laakasiilolle
- Huolsin traktoreita
- Rakentelin lampaiden ja kanojen kuljetuskärryä
- Ajoin lietettä pellolle
- Tein polttopuita
- Korjasin lehmien piikkilanka-aitaa
- Siirsin suursäkeissä toimitettua apulantaa kuorma-autosta varastoon traktorilla
- Niitin laitumilta heinää kesantomurskaimella
- Puhdistin maissisiiloa

- Kuormasin kuivalantaa traktorin etukuormaimella
- Pieniä remonttitoita

Erityisesti mieleen jäi lehmän lypsy, koska sain lypsää melkein koko työssäoppimisajan itsenäisesti. Tietysti myös erilaiset traktorityöt, kun ne poikkesivat Suomeen verrattuna.

6.3 Erot ja yhtäläisyydet Suomeen verrattuna

Lypsy oli periaatteessa samanlaista kuin Suomessa, mutta käytännössä aika paljon erilaista. Suomessa utareet pyyhitään kahdella liinalla ja esisuihkeet otetaan tippamukiin. Ranskassa taas utarepuhtauteen ei kiinnitetä lähellekään niin paljoa huomiota. Siellä jollain tiloilla ei pyyhitä lainkaan ja joillain tiloilla pyyhitään yhdellä liinalla yksi tai kaksi lehmää. Esisuihketta ei otettu tippamukiin vaan maito meni suoraan lypsyaseman lattialle.

Lehmien ruokinta ei poikkea pääpiirteiltään kovin paljoa Suomesta, Ranskassa pääasiallinen rehu on vaan maissi.

Kuva. Maissi oli n. 2.5m korkea

Työssäoppimistilalla syötettiin lehmille runsaasti olkea ja homehtunutta kuivaa heinää. Suomessa käytetään aika vähän olkea lehmien ruokinnassa ja heinä ei saa olla homeessa.

6.4 Tutustumismatkat

15.9 käytiin puuvillatehtaassa, jossa tutustuttiin puuvillan viljelyyn ja jalostukseen puuvillapaaliksi asti. Esittelijänä oli joku tehtaan työntekijä. Siellä päästiin näkemään millainen on puuvillakasvi, miten kasvista irrotetaan puuvilla kuidut sekä tehtaan koneita ja varastoa.

Työssäoppimisaikana vierailin isännän kanssa monilla erilaisilla tiloilla. Vierailutiloina oli muutama luomutila, 30–50 lypsylehmän tiloja ja suurin tila jossa vierailin oli 300 ha:n ja 150 lehmän tila. Kävin myös 2-3 maatalouskaupassa tutustumassa ja kiertelemässä valikoimia, löytyi niistä muutamia suomalaisia tuotteita ja kasvinsuojeluaineita joita myös Suomessa käytetään. 24.9 kävin isäntäväen kanssa Beuavaisissa kiertelemässä kauppoja. Samalla reissulla käytiin jossain todella vanhassa museokylässä. Siellä ei ollut sähkö- eikä puhelinkaapeleita. Rakennukset oli rakennettu 1100–1600 luvuilla.

Kuva museokylästä

2.10 käytiin tutustumassa Pariisiin. Opiskelijoiden mukaan lähti Kajaanin koulun opettaja sekä paikallisen koulun kv. opettaja. Alkumatka menttiin minibussilla, jonka jälkeen vaihdettiin junaan ja lopuksi metroom. Pariisissa tutustuttiin Eiffel-torniin, Riemukaareen sekä muihin nähtävyyksiin. Vierailun lopuksi kierreltiin kauppoja parin tunnin ajan.

Kuva. Eiffel-torni

Kaikki vierailut olivat antoisia ja niissä oppi aika paljon Ranskalaisista maatiloista ja paikallisesta elämästä yleensä. Tilavierailut olivat parhaimpia, koska isännät ja emännät kertoivat oman tilansa koneista, omista teknisistä ratkaisuista ja eläimistä.

7 Jokapäiväinen elämä ja vapaa-aika

Normaalisti heräsin aamulla n. 6.40. Asuinpaikassa juotiin aamukahvit ja lähdettiin ajamaan tilalle n. 7.05. Tilalle saapumisen jälkeen n. 7.30 vaihdoin työvaatteet ja kävin hakemassa lehmät laitumelta lypsyaseman kokoomatilaan. Isäntä oli yleensä aloittanut lypsämään niitä lehmiä jotka olivat valmiina kokoomatilassa. Yleensä tein aamulypsyn loppupesuneineen asti. Joitain kertoja lypsyn aikana tein ja jaoin lehmille rehuseoksen. Isäntä teki lypsyn aikana muita hommia. Aamulypsyn jälkeen juotiin aamukahvit. Kahvin jälkeen aloitimme päivän työt. n. klo 12 aikoihin oli päivärुoka. Ruokailu kesti yleensä n. klo 14 asti, jonka jälkeen jatkettiin töitä. Iltapäivällä pidettiin juomatauko. n. klo. 17 aikoihin kävin hakemassa lehmät laitumelta. Riippuen mihin vaiheeseen työt jäi niin jatkoin töitä tai lypsin lehmät. Tilalta lähdettiin ajamaan kotiin n. 19 aikoihin. Siellä oli iltaruoka n. klo. 20–21. Jonka jälkeen rupesin nukkumaan.

Vapaa-aika ei tuottanut ongelmaa, koska sitä ei liiemmin ollut. Iltasin en ruokailun lisäksi oikein muuta jaksanut tehdä.

Kuva. Tilan ykköstraktori John Deere 6520

Kuva. Rehunjakovaunu

7.1 Kulttuurishokki

Ainut isompi kulttuurishokki oli kun vaihdettiin Antin kanssa Pascalin tilalta Bécun tilalle. Pascalilla oli pihatto ja sen ympäristö siistinä. Béculla tilanne oli toinen. Kokoomatilan lattialla oli sontaa n. 5-10 cm. Se oli aikamoinen järkytys, koska Suomessa vastaavaa ei normaalisti näy.

7.2 Kulttuurista

Suurin kulttuuriero oli ruoka-ajat. Ranskassa ruokailu kestää yleensä pari tuntia. Pisin aika jonka istuin ruokapöydässä oli 6 tuntia. Ruoka yleensäkin ei ollut mitään täyttävää, leikkeleitä ja juustoja syötiin paljon, mutta ei niillä nälkä lähtenyt.

Työt maatilalla tuntui välillä aika rankoilta, kun elimistö ei tottunut ruoka-aikoihin ja melkein koko ajan oli nälkä. Ranskalaiset ovat aika ystävällisiä. Anteeksi pyydettiin jos vähän toista tönäisi yms.

7.3 Paikalliset ihmiset

Tilalla käyneisiin nuoriin ihmisiin tutustuin aika helposti. Pari nuorta oli muutama vuosi sitten ollut Suomessa vastaavanlaisella työssäoppimismatkalla. Nuorten kanssa oli helpompi puhua Ranskan maataloudesta ja elämästä yleensä, koska heillä ei ollut vielä omaa tilaa viljeltävänä. Vanhemmat ihmiset puhuivat yleisesti oman tilan hyvistä puolista, nuoremmat taas puhuivat myös ongelmista ja muista sellaisista.

8 Kommellukset

Eräs kommellus tapahtui, kun yksi naapurin lehmä oli eksynyt Bécun lehmien joukkoon. Se lypsettiin normaalisti ja lypsyn jälkeen isäntä ihmetteli kun yksi lehmä ei näytä tutulta. Iltapäivällä sitten naapuri kävi hakemassa lehmänsä pois. Lehmässä oli kuitenkin vielä antibioottihoito menossa ja isäntä joutui laittamaan viemäriin n. 1000l maitoa, koska meijeriin ei Ranskassakaan saa laittaa antibioottipitoista maitoa.

Muita kommelluksia ei tapahtunut, mitä nyt muutaman kerran piti odottaa jokunen tovi, koska ranskalaiset eivät ole kovin täsmällisiä. Muutama pieni kommellus sattui, kun isäntä neuvoi jonkun työn tai vastaavan. Itse en kuitenkaan ymmärtänyt joka kerta ohjeita kunnolla ja aloin tehdä jotain työtä just päinvastoin kuin mitä isäntä tarkoitti.

9 Plussat ja miinukset

Plussat

- Kielitaito parantui ja tuli varmuutta puhua englantia
- Näin vertailukohtaa Suomen maataloudelle, nyt osaan arvostaa erilaisia suomalaista laatua
- EU:n maatalouspolitiikasta ymmärrän myös enemmän
- Sai nähdä maailmaa
- Harjoittelu-aika oli sopiva, ei liian lyhyt muttei liian pitkäkään
- Sain käydä Pariisissa
- Sain työkokemusta ulkomailta

- Sain tehdä töitä itsenäisesti omien taitojen mukaan
- Kehityin ammatillisesti
- Sain nähdä monia erilaisia lypsyasemia
- Isäntä antoi paljon vastuuta

Miinukset

- Ruoka-ajat
- En ehtinyt oppia ranskaa paljoa

10 Jakson merkitys

Minulle harjoittelu merkitsi uskallusta lähteä ulkomaille harjoittelemaan ja puhua englantia vieraiden ihmisten kanssa.

11 Uusia tuulia ammattiini

Ammatillisesti uusi työ oli itselleni apevaunun täyttö ja rehuseoksen miettiminen. Oli myös opettavaista käyttää erilaisia muokkaustyökoneita.

Ranskalaisesta elämäntyylistä opin sen, että aina ei ole tarvis pitää kiirettä ja jos lehmä on naapurin puolella, niin sen kerkeää kyllä hakea huomennakin.

12. Suosittelet

Suosittelen ehdottomasti työssäoppimista Ranskassa ja ulkomailla yleensä. Ennakkoluulo siitä, että ulkomailla kaikki on hienompaa, murskautuu kyllä harjoittelun aikana.

13 Tulevaisuus

Uskon että harjoittelusta on hyötyä tulevaisuudessa. Melko varmaan tulen tulevaisuudessa ottamaan mahdolliselle tilalleni ulkomaalaisia työharjoittelijoita.